

Bagom de norske ungdomsuddannelser

Tænketanken DEA

Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu
Oktober 2019

Udarbejdet af

Anne Fløe
Jonas Minor Büchler
Sidse Frich Thygesen
Signe Koch
Thomas Grønbek

En stor tak til Torgeir Nyen, forsker ved den norske forskningsstiftelse FAFO, for sparring på notatet.

Tænketanken DEA

Vision

Tænketanken DEA arbejder for at styrke værdiskabelse og vækst ved at forbedre evidensgrundlaget for design og prioritering af tidlig indsats, uddannelse, forskning og innovation.

Mission

Tænketanken DEA er en non-profit tænketank, der uafhængigt af særinteresser arbejder for at bidrage til udviklingen af et uddannelses-, forsknings- og innovationssystem, der kan styrke offentlige organisationer og private virksomheders adgang til viden og arbejdskraft af høj kvalitet og relevans. Det gør vi ved at kvalificere videngrundlaget for beslutningstagere og praktikere gennem evidensbaserede analyser, projekter og deltagelse i den offentlige debat. DEA formidler sin viden gennem evidensbaserede analyser og undersøgelser, events, deltagelse i samsfundsdebatten og gode relationer - og skaber løsninger i fællesskab med sine partnere.

Indhold

1 INTRODUKTION OG CENTRALE FORSKELLE	1
1.1 Metode	1
1.2 Centrale fund	2
1.3 Det norske og danske uddannelsessystem	3
2 UNGDOMSUDDANNELSER I NORGE OG DANMARK	4
2.1 Større optag, men færre gennemfører	5
2.2 Optag, tilmelding, køn og frafald	6
2.2.1 Køn og alder.....	6
2.3 Erhvervsuddannelsernes opbygning	7
2.3.1 Praktikpladskoordinerer via <i>opplæringskontorer</i>	8
2.4 Erhvervsuddannelsernes retninger og fag	9
2.4.1 Studiekompetencegivende påbygning i Norge	9
2.4.2 Mulighed for 'påbygning' i Danmark.....	11
2.5 Gymnasiale uddannelsers opbygning	12
2.6 Kortere ungdomsuddannelser	13
3 GRUNDSKOLEN	14
3.1 Valgfag i grundskolen	14
3.1.1 Fag fra ungdomsuddannelserne på ungdomstrinnet i grundskolen.....	15
3.2 Uddannelsesvejledning	15
4 VIDERE OG VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	16
4.1 Uddannelse efter en erhvervsuddannelse i Norge	16
4.2 Uddannelse efter en erhvervsuddannelse i Danmark	18
5 STYRING AF ERHVERVSUDDANNELSERNE	19
5.1 Styringsstruktur i Danmark og Norge	20
<i>Appendiks 1: Formålsbeskrivelser, grundskole og ungdomsuddannelser</i>	21
<i>Appendiks 2: Uddannelsesstøtte i Norge og Danmark</i>	23
<i>Appendiks 3: Tilmelding til norske ungdomsuddannelser</i>	24
<i>Appendiks 4: Bestanden af elever</i>	25
<i>Appendiks 5: Andel 15-29-årige i uddannelse i Norge og Danmark</i>	26
<i>Appendiks 6: Flere unge erhvervsskoleelever i Norge</i>	27
<i>Appendiks 7: Antal elever på den norske påbygning og andel der består</i>	28
<i>Appendiks 8: Omvalg og kryssløb</i>	29

Appendiks 9: Optagelse på en videregående uddannelse (universitet og højskole).....	30
Appendiks 11: Videregående og videre uddannelse i Norge.....	31
Appendiks 12: Eksempel - yrkesfagligt uddannelsesprogram samt dets program- og fagområder	32
REFERENCER.....	33

I notatet anvendes danske termer. Nedenfor følger en ordliste over de mest anvendte norske termer.

Norsk	Dansk
Yrkesfaglig uddannelse	Erhvervsfaglig uddannelse
Studieforberedende uddannelse	Gymnasial uddannelse
Videregående opplæring	Ungdomsuddannelse
Høyere utdanning	Videregående uddannelser
Opplæring i bedrift	Praktik i en virksomhed
Påbygging til generell studiekompetanse	Studieforberedende påbygning
Ungdomstrinn	8.-10. klassetrin (udskoling)
Barnetrinn	1.-7. klassetrin (indskoling og mellemtrinnet)

1 INTRODUKTION OG CENTRALE FORSKELLE

I 2019 valgte 20,1 pct. af de unge i Danmark at søge en erhvervsuddannelse efter grundskolen, mens 72 pct. valgte at søge en gymnasial uddannelse som stx, htx, hf og hhx. I Norge vælger cirka halvdelen af de unge en erhvervsuddannelse, og det leder til spørgsmålet om, hvorfor der er så stor forskel på norske og danske unges uddannelsesvalg?

Et særligt kendetegn ved de danske erhvervsuddannelser er vekselluddannelsessystemet, hvor en del af uddannelsen foregår i en virksomhed. Det samme gør sig gældende i Norge, men her er strukturen og opbygningen anderledes end i Danmark. Elever, der kommer direkte fra grundskolen, har i Danmark 40 ugers grundforløb efterfulgt af virksomhedspraktik og herefter vekslen mellem skoleophold og praktikforløb, mens de fleste unge, som har valgt en erhvervsuddannelse i Norge, følger 2+2-modellen: to år på erhvervsskolen efterfulgt af to års praktik.

Efter afslutningen af andet skoleår er der i Norge mulighed for at skifte retning til et studieforberegende uddannelsesprogram på det tredje år, og dermed opnå studiekompetence og ret til at søge optag på de videregående uddannelser – en af de væsentligste forskelle mellem de to landes erhvervsuddannelser.

26,3 pct. af de unge, der påbegyndte en erhvervsuddannelse i Norge i 2012, havde fem år senere afsluttet en studieforberegende uddannelse (se figur 1). Denne mulighed for horisontal transfer kan siges at reducere den negative 'dead end' effekt ved erhvervsuddannelserne, som synes at eksistere i det danske system (Jørgensen 2018), idet eleverne får mulighed for at udskyde valget af, om de vil være faglærte eller studenter til det tredje år på ungdomsuddannelsen.

Udover norske ungdomsuddannelser belyses i notatet også andre forskelle og ligheder i grænsefladerne mellem grundskole, ungdomsuddannelser og videre uddannelse.

1.1 Metode

Notatet er blevet til på baggrund af søgninger i norske artikler, lovgivninger, databaser, rapporter, evalueringer og dokumenter, særligt fra det norske uddannelsesdepartement. Derudover er samtaler med norske embedsmænd, dataudtræk fra Danmarks Statistik og den norske statistikbank Statistisk Sentralbyrå samt data fra OECD også inddraget.

1.2 Centrale fund

I Norge kaldes ungdomsuddannelserne *videregående opplæring* (VG) og der findes to overordnede retninger: den *yrkesfaglige* (erhvervsfaglige) og den *studieforberedende* (gymnasiale). Det norske og danske ungdomsuddannelsessystem er på mange måder ens – men adskiller sig også på flere områder:

Valg og frafald

1. Flere vælger en erhvervsuddannelse i Norge

I Norge vælger cirka halvdelen af de unge en erhvervsuddannelse efter grundskolen, mod cirka 20 pct. i Danmark.

2. En større andel af de optagne fuldfører en erhvervsuddannelse i Danmark

35,6 pct. af dem, der påbegynder en erhvervsuddannelse i Norge, har efter fem år afsluttet en erhvervsuddannelse. I Danmark er det tilsvarende tal 43,8 pct.

3. Højt frafald på erhvervsuddannelserne i begge lande

Frafaldet på erhvervsuddannelserne i begge lande er mere end 40 pct. inden for fem år efter studiestart.

4. Ingen karakterkrav i Norge – men karakterer har indflydelse

Der er ikke karakterkrav på de norske ungdomsuddannelser, men karakterer kan have indflydelse på optaget på de mest søgte uddannelser og uddannelsesinstitutioner. I Danmark er der specifikke karakterkrav på erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser.

Forskelle i uddannelserne og uddannelsessystemerne

5. Omtrent samme uddannelseslængde i Danmark og Norge

De norske gymnasiale uddannelser varer primært tre år, de erhvervsfaglige tre til fem år, dog oftest fire år, hvilket omtrentligt er det samme i Danmark.

6. Forskel i opbygning af skoleperioder og praktikperioder

De norske erhvervsuddannelser er skolebaserede de første et, to eller tre år. De fleste følger modellen med to skolebaserede år. Herefter er der mulighed for enten at komme i praktik eller tage et studiekompetencegivende år.

7. Mulighed for horisontal transfer i Norge

I 2016 valgte 19 pct. af eleverne efter to år på norske erhvervsuddannelser at fortsætte på en studiekompetencegivende retning (påbygning) i stedet for at afslutte erhvervsuddannelsen med erhvervskompetence i virksomhed eller skole. Cirka 58 pct. af disse fuldførte påbygningsåret.

Formål og styring

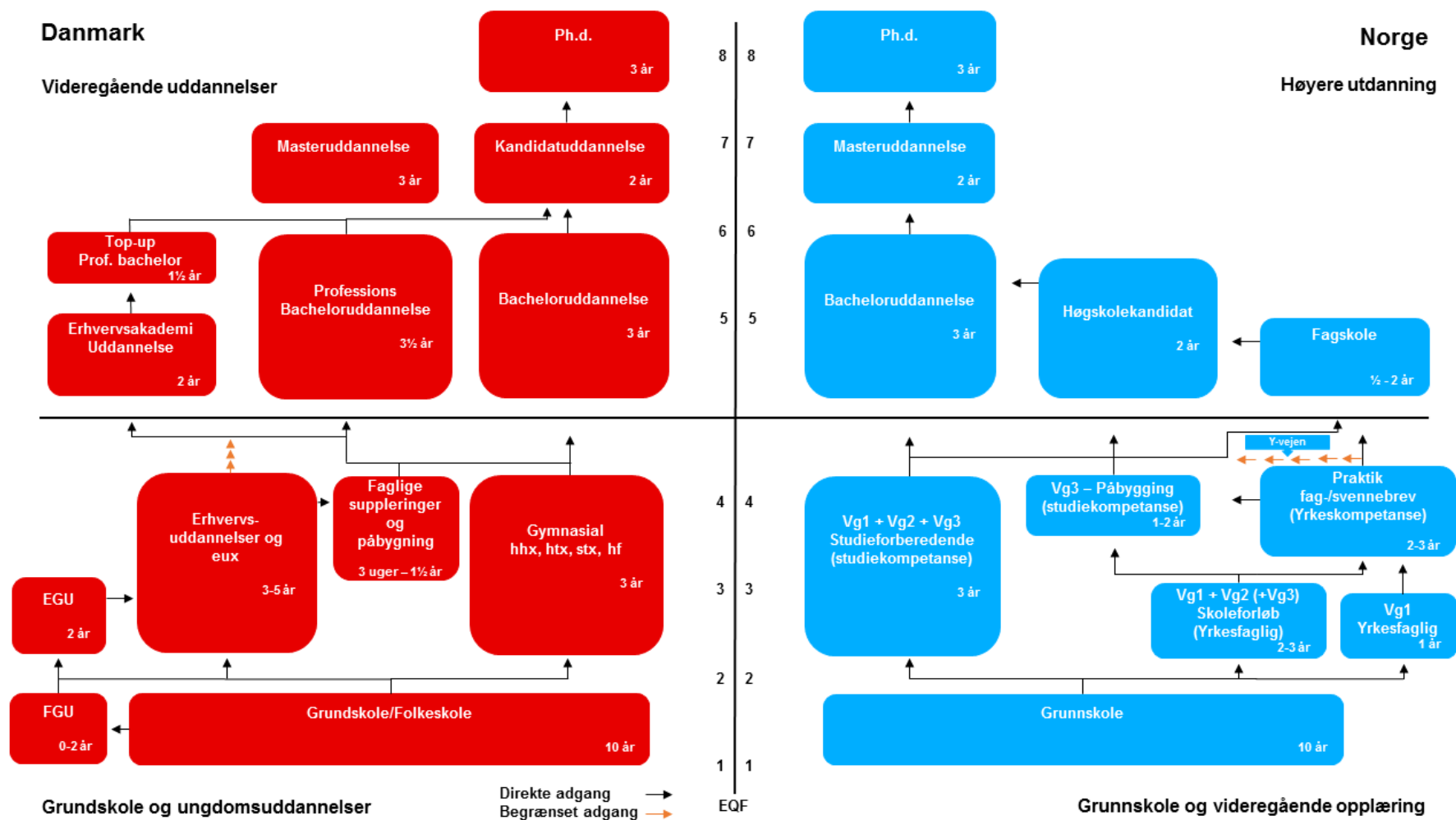
8. Fælles formålparagraf i Norge – i modsætning til Danmark

Grundskolen, de erhvervsfaglige og gymnasiale ungdomsuddannelser har i Norge samme formålparagraf, mens der i Danmark er tre forskellige formålparagraffer.

9. Selveje i Danmark – regionseje i Norge

De norske ungdomsuddannelser har ikke selveje og egen bestyrelse, som det ses i Danmark. De er administrativt forankret i fylkeskommuner (svarende til regioner), men har stadig en høj inddragelse af parterne.

1.3 Det norske og danske uddannelsessystem

2 UNGDOMSUDDANNELSER I NORGE OG DANMARK

Hvor der i Danmark er forskellige formålsparagraffer for grundskolen, erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser, er der i Norge én fælles formålsparagraf, der blandt andet vægter samspillet mellem skole og arbejdsmarked allerede fra grundskolen:

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

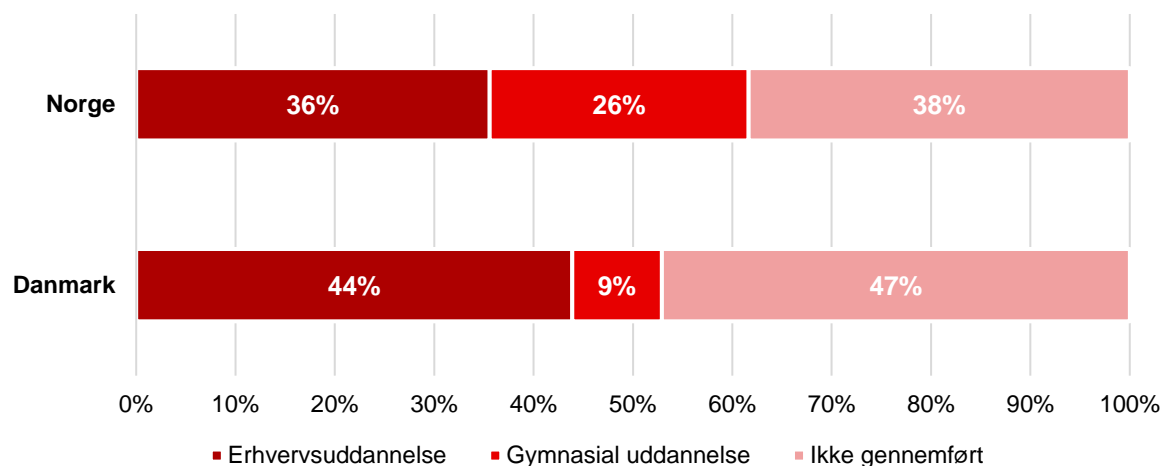
(Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), § 1-1, se også appendiks 1)

I Norge opnås *ungdomsret*, ret til ungdomsuddannelse, efter ti års grundskolegang. Der er fem forskellige gymnasiale retninger og otte forskellige erhvervsfaglige retninger.

Flere unge i Norge end i Danmark vælger at begynde på en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen, hvorfor eleverne på de norske erhvervsuddannelser er yngre end på de danske erhvervsuddannelser.

Cirka halvdelen af de unge vælger en erhvervsuddannelse i Norge, og 36 pct. af dem gennemfører inden for fem år. I Danmark begynder cirka 20 pct. af de unge en erhvervsuddannelse, og 44 pct. af dem gennemfører inden for fem år.

Figur 1: Fuldført uddannelse fem år efter påbegyndt erhvervsuddannelse¹

Kilde: Egne beregninger fra Danmarks Statistik og data fra Statistisk Sentralbyrå, tabel 08777

Anm.: Eleverne er i begge lande dem, der påbegyndte en erhvervsuddannelse for første gang i 2012.

¹ Data tager afsæt i de elever, som for første gang påbegyndte en erhvervsuddannelse i 2012 og deres uddannelsesstatus fem år efter (2012-2017). "Ikke gennemført" dækker for Norge over kategorierne *fortsatt i videregående opplæring, registrert men ikke bestått VK2 og sluttet underveis*.

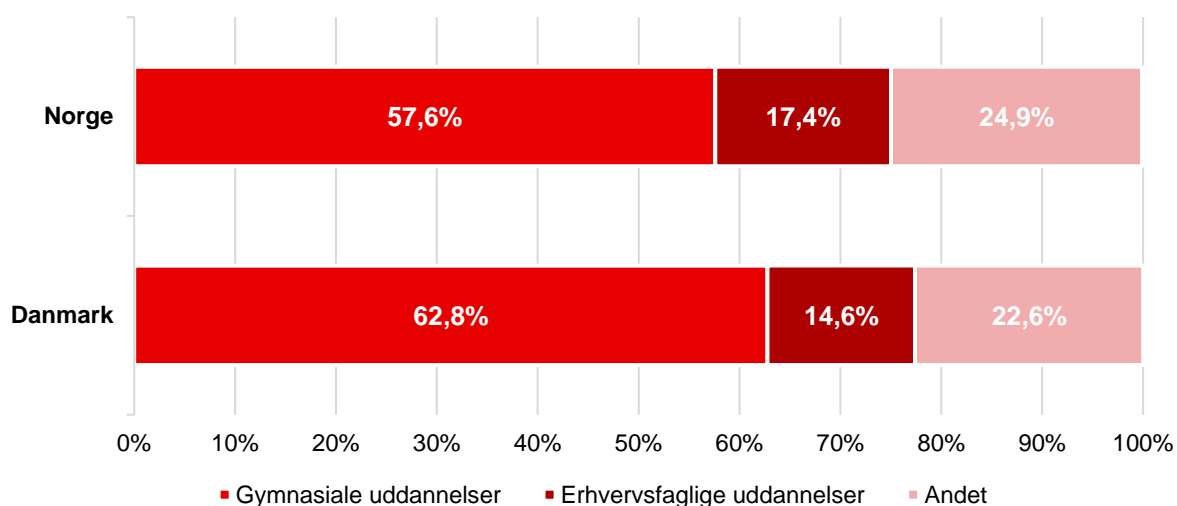
I Danmark har 56 pct. af de unge, som startede på en erhvervsuddannelse i 2012, fem år senere ikke gennemført en erhvervsuddannelse; 9 pct. har i stedet gennemført en gymnasial uddannelse. I Norge er det tilsvarende 64 pct. af de unge, der påbegyndte en erhvervsuddannelse i 2012, som ikke har gennemført erhvervsuddannelsen fem år senere. 26 pct. har i Norge i stedet opnået en studiekompetencegivende uddannelse, som giver samme adgang til det videregående uddannelsessystem som en gymnasial uddannelse.

Frafaldet er betydeligt lavere på de gymnasiale uddannelser i begge lande, hvor det er henholdsvis 15 pct. og 13 pct. i Danmark og Norge.

2.1 Større optag, men færre gennemfører

På trods af et betydeligt højere optag på erhvervsuddannelserne i Norge, er der ikke mange flere, der afslutter en erhvervsuddannelse.

Figur 2: Fuldført uddannelse fem år efter påbegyndt ungdomsuddannelse i 2012

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik og data fra Statistisk Sentralbyrå

Anm.: 'Andet' dækker over de elever som fortsat er under uddannelse, ikke har bestået og har sluttet uddannelsen undervejs.

Fordelingen mellem unge, der afslutter en erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse er forholdsvis ens i de to lande: Figur 2 viser, at ud af alle de unge, der i 2012 påbegynder deres første ungdomsuddannelse, er der i Norge 57,6 pct., der fem år senere har fuldført en gymnasial uddannelse, mens der er 17,4 pct. der har fuldført hvad der svarer til en erhvervsuddannelse. I Danmark er det tilsvarende 62,8 pct. der har en gymnasial uddannelse, mens 14,6 pct. har gennemført en erhvervsuddannelse. Det vil sige, at der er omkring 5 pct. flere af de danske unge, der ender med en gymnasial uddannelse, mens der er godt 2 pct. færre, der opnår en erhvervsuddannelse i Danmark sammenlignet med Norge.

2.2 Optag, tilmelding, køn og frafald

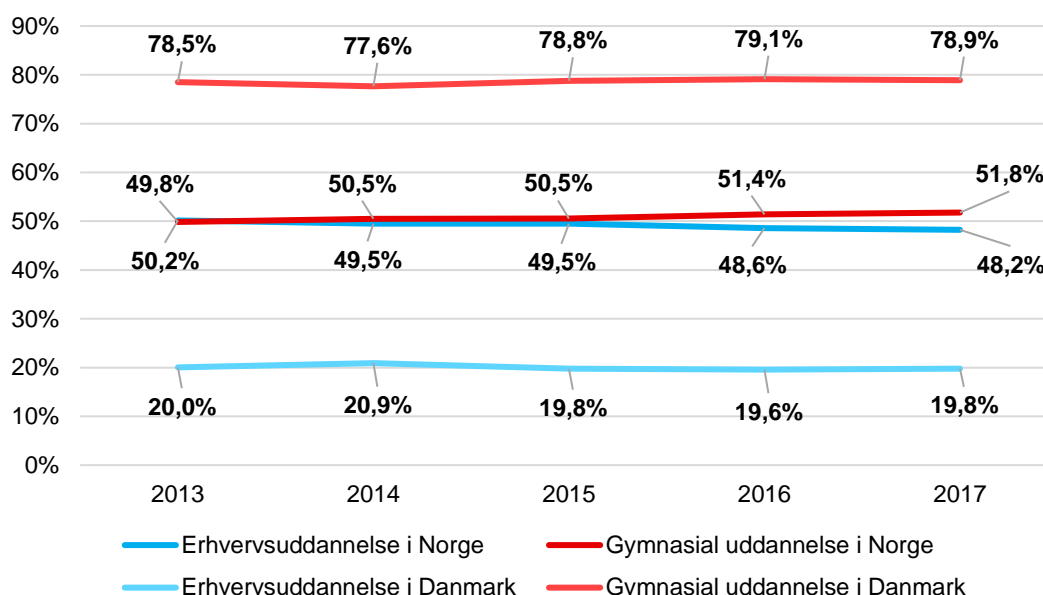
Når elever har færdiggjort grundskolen, har de ret til at blive optaget på en ungdomsuddannelse. Hovedreglen er, at man skal søge plads på en uddannelse i den *fylkekommune* (svarende til dansk region) man bor i. Hvis antallet af ansøgere til en uddannelse overstiger udbuddet af ledige pladser, vil ansøgerne blive tildelt uddannelse og retning på baggrund af karaktererne fra grundskolen, der er omregnet til point².

Den gennemsnitlige optagelsespointsum

$$\frac{\text{Summen af alle karakterer}}{\text{Antal karakterer}} = \text{Gennemsnit (2 decimaler)} * 10 = \text{Poengsum}$$

Figur 3 viser en sammenligning af den generelle tilgang til ungdomsuddannelserne i Norge og Danmark. I Norge har der været en næsten ligelig fordeling mellem tilmeldingerne til erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser, mens forskellen mellem erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser i Danmark er på mere end 55 procentpoint.

Figur 3: Tilmelding til ungdomsuddannelserne i Norge og Danmark

Kilde: UVM 2018c; SSB 2018b – Figur 3 viser den generelle tilgang til ungdomsuddannelserne for alle elever

2.2.1 Køn og alder

I 2016 var der 42,6 pct. kvindelige elever på danske og 42,2 pct. kvindelige elever på de norske erhvervsuddannelser (Kunnskapsdepartementet 2018; egne beregninger på data fra Danmarks statistik). Men hvor der ikke er den store forskel på kønsfordelingen i Norge og Danmark, er der til gengæld forskel på aldersspredningen, hvor den typiske dimittendalder på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser er lavere i Norge (18-22 år) end i Danmark (19-25 år). På de gymnasiale ungdomsuddannelser er dimittendalderen typisk 18 år i Norge og 18-19 år i Danmark (OECD 2018).

² Karakterskalaen rækker fra karakteren 1 til 6, hvor karakteren '1' er ikke bestået.² (universitet og højskole) (Forskrift til Opplæringsloven §§ 3-5 – 3-13).

2.3 Erhvervsuddannelsernes opbygning

I Norge findes fire forskellige typer erhvervsuddannelsesforløb, der alle giver mulighed for at arbejde som faglært efter endt uddannelse. Erhvervsfaglige uddannelser varer tre-fire år, og der findes både *yrkeskompetanse* (erhvervskompetence) med og uden fag-/svennebrev. Erhvervskompetence med fag-/svennebrev er kendetegnet ved, at eleven som del af sin uddannelse er i praktik.³

Langt de fleste modeller for erhvervsuddannelserne er fireårige. En erhvervsuddannelse har en såkaldt standardmodel, hvorfra det dog typisk er muligt at gøre undtagelser. De enkelte uddannelsers standardmodel er forskelligt fra uddannelse til uddannelse.

De erhvervsfaglige uddannelser kan blandt andet struktureres på følgende måder (listen er ikke udtømmende):

Fagbrev og svennebrev

En afsluttet erhvervsuddannelse med et fag- eller svennebrev er kendetegnet ved, at eleven som del af sin uddannelse har været i praktik

Med en uddannelse inden for de traditionelle håndværksfag, fx bager, får man normalt et **svennebrev**.

Med en uddannelse indenfor erhverv i industribranchen (og visse håndværksfag), fx anlægsgartner, får man normalt et **fagbrev**.

2+2-modellen

2 års skolegang og 2 års praktik (*giver fag-/svennebrev*)

Dette forløb er den såkaldte 2+2-model – den mest almindelige og brugte model på erhvervsuddannelserne. Den består af to års skoleundervisning (kaldet *lærefag*) og to års praktik fordelt mellem skole- og praktisk oplæring. Nogle erhvervsuddannelser har dog andre modeller, som standardmodel, fx 2+3, 1+3 eller 3+1. På alle uddannelser er det imidlertid også muligt at gøre undtagelser fra standardmodellen. Fx kan elever tage en 1+3-model eller 0+4-model på en uddannelse, som har 2+2 model.

1+3-modellen

1 års skolegang og 3 års praktik (*giver fag-/svennebrev*)

Består af henholdsvis ét års skolegang efterfulgt af tre-fire års praktik. Denne model er som regel en undtagelse fra 2+2-modellen, men forekommer også som standardmodel på enkelte uddannelser. Der findes mange variationer af skolegang-praktik-kombinationen, som ses som standardmodeller på visse erhvervsuddannelser. Det kan fx være 2+3 eller 3+1, hvor der er både skolegang og praktik.

³ Erhvervskompetence uden fag- eller svennebrev leder til andre fagtitler som fx Agronom, Apotektekniker, Foterapeut, Gartner, Helsesekretær, Hudplejer, Interiørkonsulent, Mediedesigner, Pianostemmer, Romteknolog, Tannhelsesekretær, Utstillingsdesigner

0+4-modellen

4 års praktik, og ingen skoleforløb (*giver fag-/svennebrev*)

Dette forløb består i, at praktikvirksomheden tager ansvar for en større del af uddannelsen. Her tegner eleven en lærekontrakt fra og med første år (Vg1).

3års-modellen

3 års skolegang med delvist indlagt praktik (*giver ikke fag-/svennebrev*).

Et treårigt rent skolebaseret forløb betyder, at man opnår erhvervskompetence uden et fag-/svennebrev.

Tabel 1: Oversigt					
	1. år	2. år	3. år	4. år	
2+2-modellen	Vg1	Vg2	Vg3		Fag-/sven-deprøve
1+3-modellen	Vg1	Vg2	Vg3		Fag-/sven-deprøve
0+4-modellen	Vg1	Vg2	Vg3		Fag-/sven-deprøve
3års-modellen	Vg1	Vg2	Vg3	Erhvervskompetence uden fag-/svennebrev	

Lyserød: Skolebaseret undervisning. Blå: Praktik. Orange: Praktik med øget ansvar for elevens uddannelse.

2.3.1 Praktikpladskoordinerer via *opplæringskontorer*

I Norges er opplæringskontorerne ansvarlige for at koordinere praktikpladser. Oplæringskontorerne kan være kommunale, tværfaglige, brancherettede eller have fokus på enkeltfag, og hjælper medlemsvirksomhederne med det praktiske ved at være praktiksted – fx at rekruttere elever, skrive kontrakt, sikre at læreplanen følges, tilmelder eleven til fagprøve, omplacerer eleven hvis det er nødvendigt og tilbyder kurser til de praktikpladsansvarlige. Kontorerne er typisk finansieret via en del af lærlingetilskuddet (Utdanning 2019:g).

2.4 Erhvervsuddannelsernes retninger og fag

Vg1 – 1. år: Otte uddannelsesprogrammer

Ved indgangen til første år er der otte erhvervsfaglige indgange (uddannelsesprogrammer), og eleven skal vælge én ved begyndelsen på første år. Tabellen nedenfor viser en oversigt de otte retninger sammenholdt med de fire danske uddannelsesgrupper, der harmonerer bedst på tværs af de to uddannelsessystemer.

Vg2 – 2. år

Eleven skal på andet år vælge tre programområder i prioriteret rækkefølge, som er en specialisering inden for det uddannelsesprogram, der blev valgt på første år (se appendiks 12 for et eksempel). Herefter er eleven garanteret optag på ét af de tre valgte programområder. Mere end 90 pct. bliver tilbudt deres førsteprioritet. Eleven kan, på et hvilket som helst tidspunkt, få et kompetencedokument for helt eller delvist gennemførte årsheder. Eleven kan efter fuldført 2. år vælge påbygning og opnå studiekompetence.

Vg3 – 3. (og 4.) år

På tredje år vælges endnu et fagområde på baggrund af valgene på første og andet år. De fleste programområder foregår i praktik i en virksomhed og varer to år. Disse afsluttes med en fag-/eller svendep prøve. Eleven kan også vælge et fag, der ikke er et lærefag, og som derfor afsluttes med Vg3 på skole.

Tabel 2: Fordelingen på forskellige fagretninger (2017)

Norge	Antal elever (andel)	Danmark	Antal elever (andel)
Bygg- og anleggsteknik	17.304 (15,1 pct.)	Teknologi, byggeri og transport	47.386 (58,2 pct.)
Elektrofag	18.405 (16,1 pct.)		
Teknikk og industriell produksjon	18.639 (16,3 pct.)		
Naturbruk	6.003 (5,2 pct.)	Fødevarer, jordbrug og oplevelser	6.926 (8,5 pct.)
Restaurant- og matfag	5.590 (4,9 pct.)		
Helse- og oppvekstfag	29.662 (25,9 pct.)	Omsorg, sundhed og pædagogik	17.119 (21,0 pct.)
Service og samferdsel	13.076 (11,4 pct.)	Kontor, handel og forretning	10.044 (12,3 pct.)
Design og håndverk / Medieproduksjon	5.706 (5 pct.)		

Kilde: Utdanning 2018; SSB 2018c; DST 2018c

2.4.1 Studiekompetencegivende påbygning i Norge

Efter at have fuldført to år på en erhvervsfaglig uddannelse, har eleverne mulighed for at vælge påbygning i stedet for at fortsætte på erhvervsuddannelsen. Påbygning er et etårigt kursus med undervisning i almene fag som fx norsk og matematik. Efter bestået påbygning opnås *generel studiekompetence*, som kvalificerer eleverne til at kunne søge optag på videregående uddannelse.

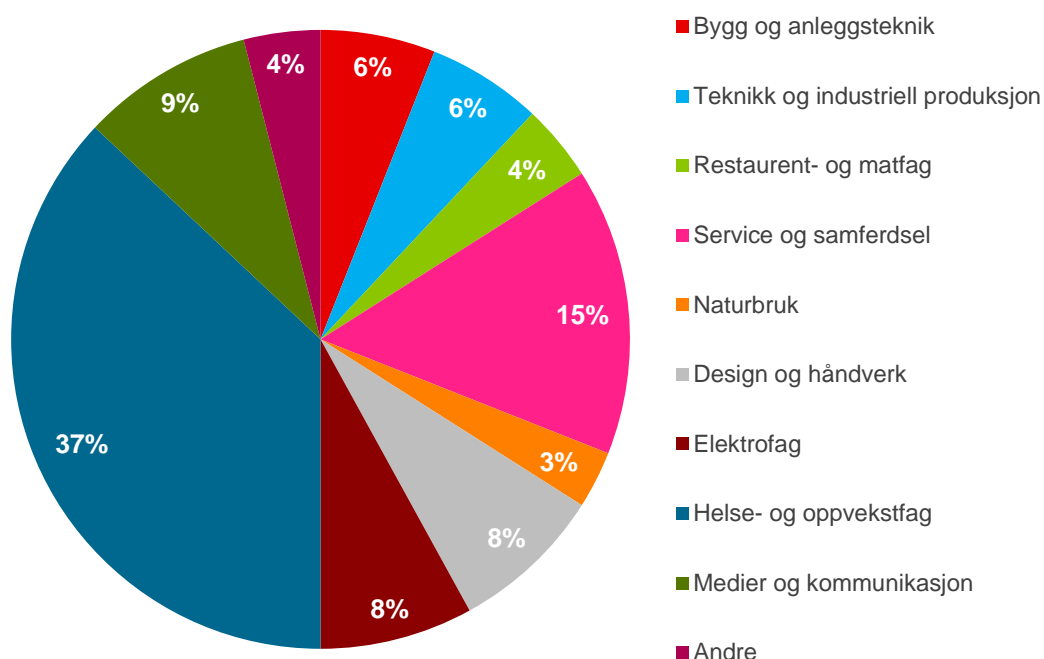
Fra 2014 blev det lovfæstet, at elever, der har *fuldført* en erhvervsuddannelse, har ret til påbygning. Før 2014 ville dimittenderne normalt have opbrugt retten til yderligere ungdomsuddannelse. Påbygningen tages som en form for enkeltfag, der kan læses sideløbende med et fuldtidsjob. Påbygning består i, at eleven skal gennemføre forskellige antal timer i specifikke almene fag: Norsk, engelsk, samfundsfag, historie, matematik og naturfag (Samordnaopptak 2017). Hensigten med lovændringen i 2014 var at undgå blindgyder for dimittenderne og fjerne barrierer for at vælge en erhvervsuddannelse.

26 pct. af de elever, der i 2012 påbegyndte en norsk erhvervsuddannelse, havde fem år senere afsluttet en studiekompetencegivende uddannelse.

Mere end 10.000 elever (19 pct. i 2016) har siden skoleåret 2009 hvert år skiftet fra en erhvervsfaglig retning til påbygning på tredje år (Statistisk Sentralbyrå). Imidlertid består blot tre af fem elever påbygningsåret (Utdanningsdirektoratet 2014). En survey på det erhvervsfaglige uddannelsesprogram 'helse og sundhed' har vist, at allerede ved påbegyndelsen af erhvervsuddannelsen, har 39 pct. af eleverne en videregående uddannelse som studiemål, og på begyndelsen af tredje år (Vg3) er dette steget til 51,8 pct. (Høst et al, 2012).

Figur 4 viser, at de fleste elever på påbygningsåret kommer fra erhvervsuddannelserne helse- og opvækstfag (37 pct.) og service og samferdsel (15 pct.).

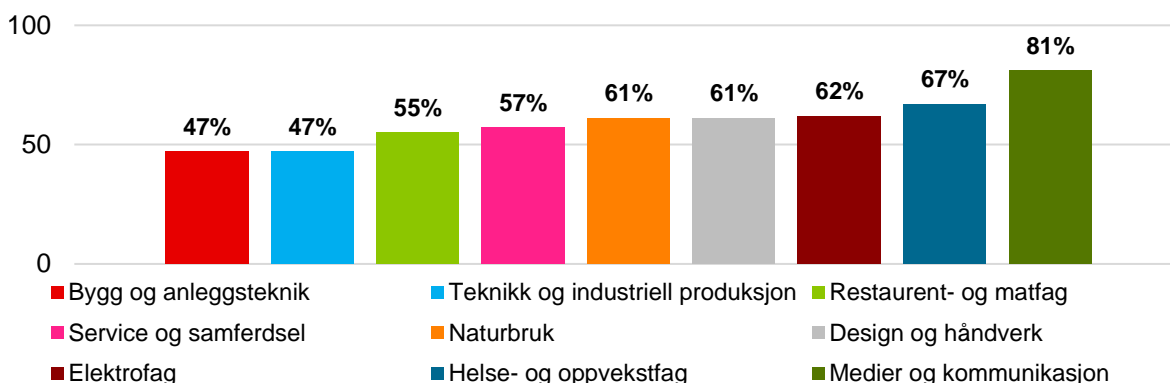
Figur 4: Hvilke uddannelsesprogrammer kommer påbyggingseleverne fra i VG2

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2014

Andelen af elever som består det studiekompetencegivende påbygningsår varierer afhængigt af, hvilket uddannelsesprogram eleverne kommer fra. I skoleåret 2012/13 bestod lidt under halvdelen af eleverne fra *bygg- og anleggsteknikk* og *teknikk og industriell produksjon*. Eleverne fra disse uddannelsesprogrammer havde samtidig det laveste karaktergennemsnit fra Vg2. 81 pct. af eleverne fra *medier og kommunikasjon* bestod. Påbyggingseleverne fra *helse og oppvekstfag* og *naturbruk*, med tilsvarende karaktergennemsnit fra Vg2 som eleverne fra *medier og kommunikasjon*, bestod påbyggingsåret i relativt lavere omfang (henholdsvis 67 og 61 pct.).

Figur 5: Andel elever som har bestået påbygging, efter uddannelsesprogram

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2014

2.4.2 Mulighed for 'påbygning' i Danmark

I Danmark er der også mulighed for at supplere og udvide sin erhvervsuddannelse med *erhvervsrettet* eller *studierett*et påbygning.

Ved **studierett**et påbygning kan eleven følge fag, som ikke er knyttet til elevens regulære uddannelse – typisk hhx- eller htx-fag. Studierett

et påbygning kan vare op til halvandet år som heltidsundervisning, og kan sammen med erhvervsuddannelseskompetencen give adgang til beslægtede erhvervsakademi-uddannelser og andre videregående uddannelser. Ved **erhvervsrett**et påbygning, der kan vare op til fire uger, kan eleven følge ekstra fag, der har relation til elevens uddannelse og speciale. Begge typer påbygning tilrettelægges ud over den almindelige undervisningstid, og det skal derfor aftales med elevens praktikvirksomhed, om der udbetales løn under påbygningen, og om uddannelsestiden skal forlænges tilsvarende (BEK nr. 286 af 18/04/2018).

Påbygning og eux

I Norge har der siden 1994 været mulighed for en påbygning med almene fag, som kan kombinere faglærtes kompetencer med studiekompetence. Påbygningen kan påbegyndes efter to års skolebase- ret erhvervsuddannelse. Ydermere er der også mulighed for integrerede forløb, der minder om den danske eux, hvor der opnås dobbeltkompetence/hybridkompetence. I 2011 blev eux'en, der også giver hybridkompetence, introduceret i Danmark. Dette er en selvstændig uddannelse, der skal ansøges direkte til, og ikke en mulighed for horisontal transfer mellem uddannelser.

Kilde: Jørgensen 2014

2.5 Gymnasiale uddannelsers opbygning

Der er fem retninger på de gymnasiale ungdomsuddannelser i Norge – hvoraf *studiespecialisering* er den mest populære:

1. Kunst, design og arkitektur
2. Medier og kommunikation
3. Musik, dans og drama
4. Idrætsfag
5. Studiespecialisering

Tabel 3: Gymnasiale uddannelsesretninger i Norge og Danmark

Norge		Danmark	
Retning	Antal indskrevne elever	Retning	Antal indskrevne elever
Kunst, design og arkitektur	2.999	Studenterkursus	778
Medier og kommunikation	6.862	Htx	14.884
Musik, dans og drama	6.313	Hf	16.235
Idrætsfag	12.431	Hhx	29.002
Studiespecialisering	96.790	Stx	88.692
Total	125.395	Total	149.591

Kilde: Danmarks statistik 2018d; Utdanning 2018; SSB 2018c

Vg1 – 1. år: Valg mellem fem gymnasiale retninger

Eleven skal vælge én gymnasial retning af fem mulige ved begyndelsen på første år (Vg1) – alle retninger leder til studiekompetence, der giver adgang til universiteter og højskoler.

Vg2 – 2. år

Den enkelte uddannelsesretning skal i Norge specificeres på andet år (Vg2), hvor eleven skal vælge tre områder i prioriteret rækkefølge. De fleste bliver tilbudt deres 1. prioritet (Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi, u.å.).

Vg3 – 3. år

Vg3 er en fortsættelse af uddannelsesprogrammet fra andet år. Der kan fortsættes med den specialisering, der blev valgt på andet år. Der findes både valgfag og obligatoriske fag. Når tredje år er bestået, har eleven opnået *studiekompetence*, og har dermed adgang til videregående uddannelser (Utdanning, 2018).

2.6 Kortere ungdomsuddannelser

I Norge er der mulighed for at opnå 'Grunnkompetanse' (EQF 3), som er en uddannelse, hvor eleven dimitterer på et lavere niveau end en almindelig ungdomsuddannelse (EQF 4). Grunnkompetanse kan være planlagt som et mål i både erhvervsretningen og den gymnasiale retning for elever, der vurderes ikke at være i stand til at gennemføre de ordinære uddannelser. Skolen udsteder et kompetencebevis, der dokumenterer den kompetence, eleven har opnået gennem uddannelsen. Eleven kan senere fortsætte sin ungdomsuddannelse med henblik på at opnå fuld erhvervs- eller studiekompetence.

I Danmark skal en erhvervsuddannelse indeholde flere kompetencegivende trin⁴. Uddannelserne tilrettelægges efter reglerne om den enkelte uddannelse, så eleverne kan afslutte forløbet på et eller flere kompetencegivende trin med en uddannelse, som indeholder på forhånd fastsatte dele af den samlede uddannelse. Herudover er der i Danmark også mulighed for den forberedende grunduddannelse (fgu).

⁴ jf. § 14, i bekendtgørelse om erhvervsuddannelser og § 15, stk. 2, i lov om erhvervsuddannelser

3 GRUNDSKOLEN

Grundskolen er obligatorisk i Norge, og opdelt i barnetrin fra 1.-7. klasse og ungdomstrin fra 8.-10. klasse. Efter bestået grundskole er eleverne berettiget til optagelse på en ungdomsuddannelse – den såkaldte *ungdomsrett* (Udir 2017).

3.1 Valgfag i grundskolen

I Norge er der på ungdomstrinnet 171 valgfagstimer, i Danmark 120. I begge lande skal eleverne vælge mindst ét valgfag. I Norge findes der 15 valgfag, og hver skole skal udbyde mindst to. I Danmark er det overordnet kommunernes ansvar at tilbyde valgfag fra 7.–9. klasse, og de har mulighed for at udbyde egne kommunale valgfag, der ligger ud over de valgfag, der findes 'Fælles Mål' for.

Tabel 4: Valgfag i den norske grundskole

Valgfag	Antal elever	Andel elever
Fysisk aktivitet og helse	57.652	32 pct.
Sal og scene	22.318	12 pct.
Natur, miljø og friluftsliv	19.684	11 pct.
Design og redesign	16.958	9 pct.
Innsats for andre	11.834	7 pct.
Teknologi i praksis	10.931	6 pct.
Produksjon av varer og tjenester	8.867	5 pct.
Trafikk	8.674	5 pct.
Medier og informasjon	7.818	4 pct.
Programmering	5.176	3 pct.
Forskning i praksis	4.583	3 pct.
Internasjonalt samarbeid	2.096	1 pct.
Reiseliv	1.266	1 pct.
Levande kulturarv	1.255	1 pct.
Demokrati i praksis	1.127	1 pct.

Kilde: Udir 2018b – De norske valgfag er fremstillet efter størrelse vist som antal og andel i skoleåret 2017/2018

Valgfag i Danmark, der findes Fælles Mål for:

- Almindelige indvandrer-sprog
- Arbejdskendskab
- Billedkunst
- Drama
- Filmkundskab
- Fransk
- Håndværk og design
- Madkundskab
- Medier
- Musik
- Spansk
- Tysk

3.1.1 Fag fra ungdomsuddannelserne på ungdomstrinnet i grundskolen

På det norske ungdomstrin (fra 8. klasse) kan elever søge om at følge fag fra ungdomsuddannelserne. Ordningen er blandt andet indført for at give eleverne mulighed for at arbejde med de fag, på det niveau, som de kan møde på ungdomsuddannelserne, herunder også erhvervsfaglige fag. Eleven søger om at følge et fag, som relaterer sig til et af de fag, som eleven på nuværende tidspunkt har i grundskolen (kan også være valgfag). Godkendes ansøgningen er eleven undtaget fra de resterende timer i faget i grundskolen, og følger i stedet faget på ungdomsuddannelsen. Der er dog ikke nogen hindring for at følge begge fag, hvis det ønskes (Skoledata 2009).⁵

Det er også muligt at tage dele af et fag på videregående niveau på ungdomstrinnet i grundskolen og eventuelt resten af faget, når eleven starter på ungdomsuddannelsen. Her følger et eksempel med Marie i 9. klasse:

Marie går i 9. klasse og har fået mulighed for at læse norsk på videregående niveau. Marie vælger at færdiggøre norsk på grundskoleniveau i 9. klasse. Dette frigør derfor timer på 10. klassetrin til at arbejde med norsk på videregående niveau. Marie kan også vælge at bruge sine valgfagstimer på faget, eftersom norsk kræver et større timeantal. Efter 10. klasse har hun derfor allerede opnået kompetencemålene for faget, som er rettet mod første år (Vg1) på ungdomsuddannelsen, og Marie kan derfor afslutte faget allerede ved afslutningen på andet år.

(Udir 2018d)

Ordningen blev indført i skoleåret 2008/09 i forlængelse af ambitionen om:

At ungdomstrinnet skal knyttes sterkere til videregående opplæring. Ungdomstrinnet skal gi økte valgmuligheter, tilby begynnende spesialisering og fordypning og bevisstgjøre elevene om fremtidige utdannings- og yrkesmuligheter.

(KUF 2004).

3.2 Uddannelsesvejledning

I Norge kan elever anvende 60 pct. af de 171 valgfagstimer på 8.-10. klassetrin til faget 'Utdanningsvalg'. Fagets formål er understøtte, at eleverne opnår kompetence til at kunne træffe et karrierevalg og skal desuden give eleverne en forståelse for betydningen af uddannelse, arbejdsdeltagelse og livslang læring. Derudover skal faget give viden om, 'hvad forskellige uddannelsesveje kan føre frem til' og 'give indsigt i et arbejdsmarked i forandring'.

I Danmark skal Ungdommens Uddannelsesvejledning give vejledning til alle unge i grundskolen fra 7.- til 10. klasse. Alle elever modtager kollektiv vejledning, mens individuel vejledning er rettet mod elever, der er vurderet ikke-uddannelsesparate i 8.klasse. Der er ikke fastsat et bestemt timeantal til den kollektive vejledning (BEK nr. 774 af 14/06/2017; Udir 2018:c; EVA 2016).

⁵ Påbegyndes og afsluttes et fag tidligere, skal eleven udfylde de frigivne timer på anden vis.

4 VIDERE OG VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Videregående (høyere) uddannelse på højskoler og universiteter er i Norge inddelt i årsstudium (60 ECTS), bachelorgrad (180 ECTS), mastergrad (120 ECTS), doktorgrad og profesjonsstudium (se appendiks 11).

4.1 Uddannelse efter en erhvervsuddannelse i Norge

Der er med en gennemført erhvervsuddannelse (uden opnået studiekompetence) seks mulige veje til videre uddannelse i Norge:

Påbygning – opnåelse af studiekompetence

Det er muligt at tage en overbygning efter Vg2 (**yrkesfag med påbygning**) og få 'generel studiekompetence'. Dette giver adgang til at søge ind på et stort antal universitetsuddannelser. Påbygning kan også foregå som enkeltfag efter endt erhvervsuddannelse.

23/5-reglen

Studerende kan yderligere opnå studiekompetence ved opfyldelsen af følgende:

- skal søge optagelse på en uddannelse efter det fyldte 23. år
- skal kunne dokumentere at have bestået de seks studiekompetencefag (se afsnit 2.3.1)
- skal kunne dokumentere mindst fem års arbejdspraksis (Samordnaoptak 2018b)

Realkompetencevurdering

Der tilbydes individuel realkompetencevurdering til personer over 25 år, som ikke er i stand til at dokumentere generelle studie kvalifikationer. Det er den videregående uddannelsesinstitution der foretager vurderingen, og vurderer om ansøgeren har de nødvendige kvalifikationer. Vurderingen er derfor typisk meget specifik i forhold til det ansøgte studie.

Mesteruddannelse

Det er muligt at opnå et mesterbrev og dermed blive mester. Dette giver kompetence til "etablering, ledelse og faglig ledelse" og er en vej for de unge, der ønsker at starte egen virksomhed eller blive leder (Utdanning 2017:b). Mesteruddannelsen er en betalingsuddannelse, og der findes ikke noget tilsvarende i Danmark.

Fagskole

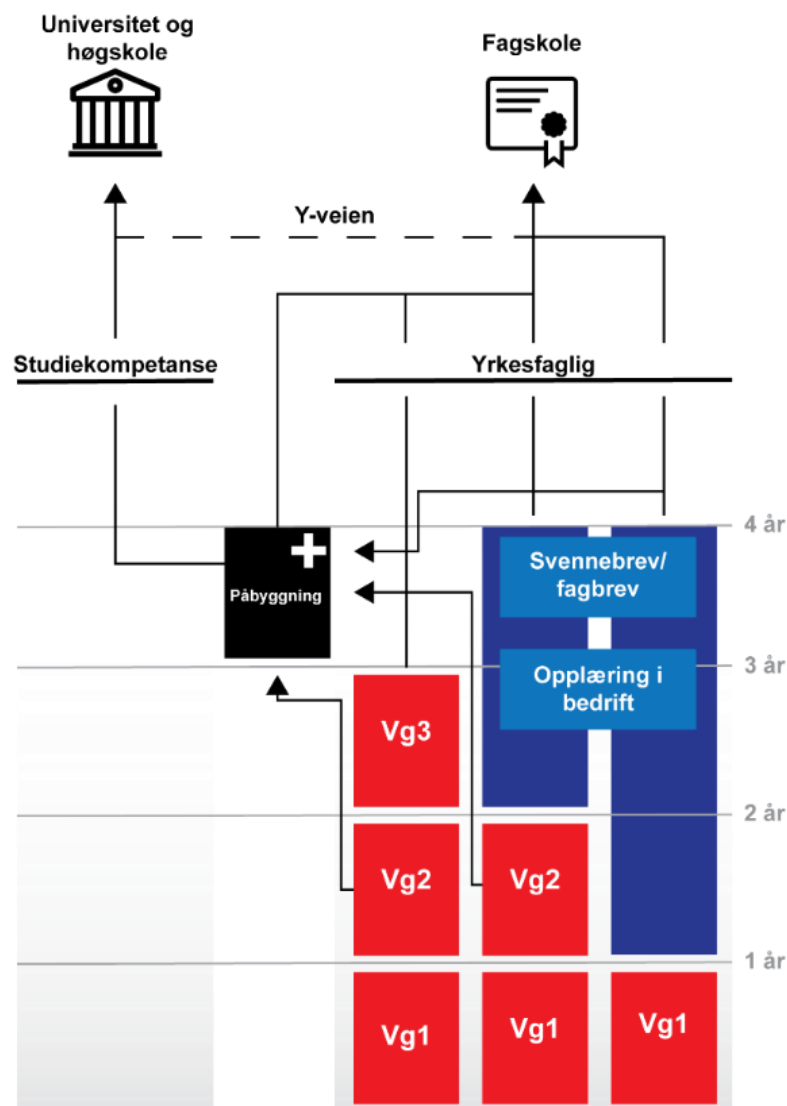
Fagskolen, der svarer til danske erhvervsakademier (EQF 5), kan betragtes som en form for efteruddannelse, der er tilrettelagt således, at den kan læses ved siden af et fuldtidsjob. Visse fagskoleuddannelser giver mulighed for at søge om at få mesterbrev efterfølgende, og nogle har desuden et samarbejde med *høgskoler*, som gør det muligt at sammensætte fagskolefag, så de tilsammen kan udgøre en høgskolekandidat (Utdanning 2017a).

Y-vejen

Optagelse på y-vejen forudsætter en relevant erhvervsuddannelse gennem et svendebrev, fagbrev eller erhvervskompetence. Studierne gennem y-vejen er mest almindelige inden for "real-fags- og ingeniøruddannelser"⁶ og foregår på universiteter eller højskoler.

- Højskoler tilbyder ofte forkurser målrettet "real-fags- og ingeniøruddannelser" (der findes dog også forkurser målrettet andre uddannelser). Dette gør det muligt at indfri særlige adgangskrav, hvis fagkombinationerne fra erhvervsuddannelsen ikke har været tilstrækkelig.
- Y-vejstudierne er tilrettelagt for erhvervsuddannede således, at der er mere teori de første år på studiet end normalt (Utdanning 2016).

Figur 6: Vejene igennem det norske erhvervsuddannelsessystem og videre uddannelse

⁶ Fx bioingeniør, Prosesingeniør, Branningeniør, Marin bioteknolog, Byggingeniør, Sivilingeniør, Petroleumsingeniør, Maskiningeniør, Kjemiingeniør, Ingeniør

4.2 Uddannelse efter en erhvervsuddannelse i Danmark

I Danmark har elever, der gennemfører en erhvervsuddannelse af mindst tre års varighed, adgang til at søge om optagelse til en eller flere erhvervsakademiuddannelser. Nogle erhvervsuddannelser giver ligeledes adgang til beslægtede professionsbacheloruddannelser. Begge tilfælde er forudsat, at eleven opfylder uddannelsens specifikke adgangskrav. Mangler eleven et eller flere af de fag og niveauer, der kræves, kan eleven benytte gymnasial supplering (GS) med henblik på at opfylde de specifikke adgangskrav. Yderligere kan eleven supplere sin erhvervsuddannelse med faglige suppleringer, hf-enkeltfag eller tilrettelægge sin erhvervsuddannelse med en studierettet påbygning (www.ug.dk 2018a; 2018b).

5 STYRING AF ERHVERVSUDDANNELSERNE

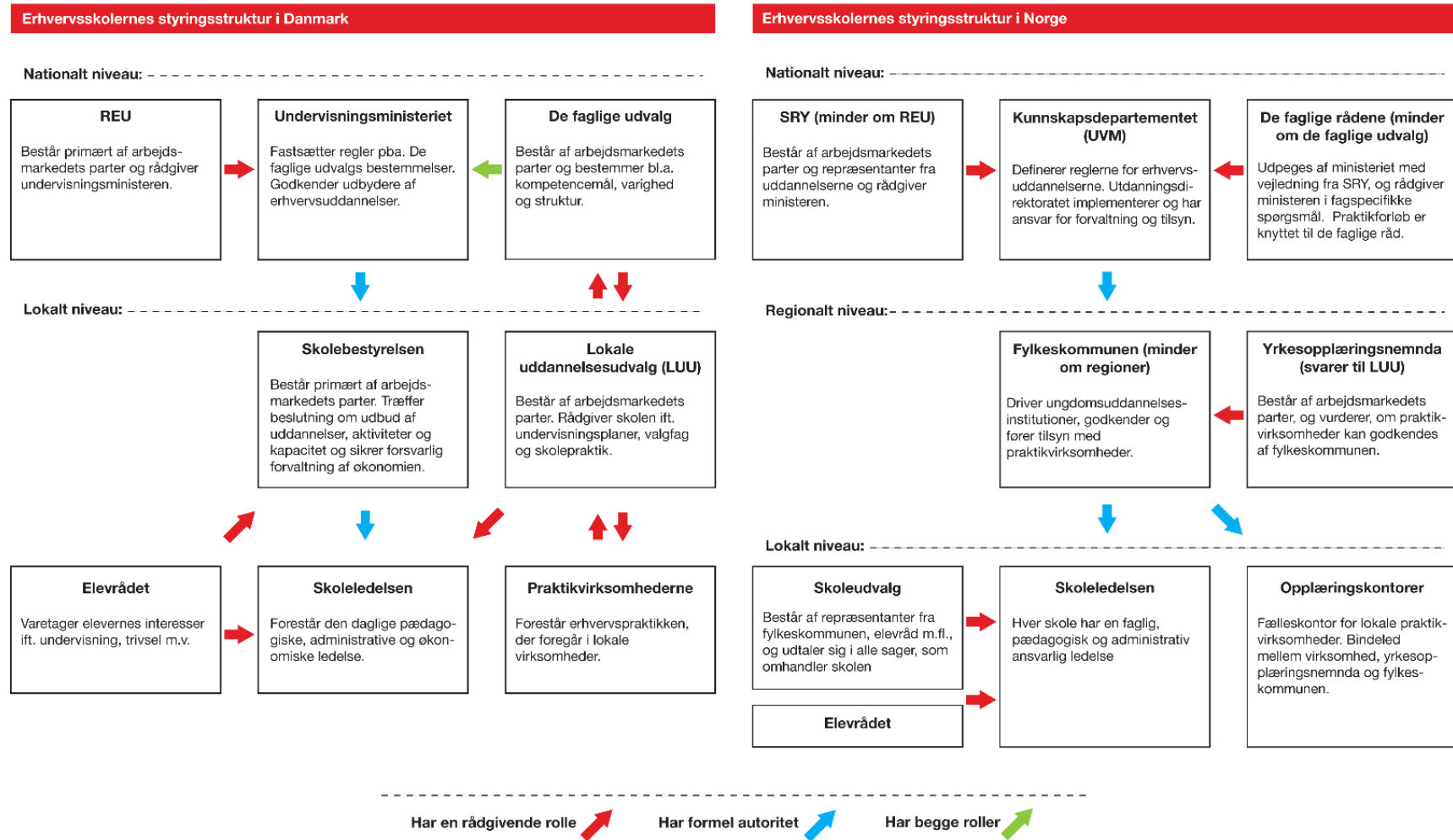
Erhvervsuddannelsernes styringsstruktur i Danmark og Norge minder om hinanden med et rådgivende organ (REU/SRY) og faglige udvalg/råd, der rådgiver ministeren om fagspecifikke spørgsmål og begge lande har en høj inddragelse af arbejdsmarkedets parter. En forskel mellem Norge og Danmark er, at arbejdsmarkedets parter i Norge, sådan som deres rolle er beskrevet i loven, i højere grad har en rådgivende rolle, hvorimod de i Danmark også har formel medindflydelse. I Norge er der, i modsætning til i Danmark, et regionalt styringsniveau, idet de 19 fylkeskommuner (svarende til regioner) driver erhvervsskolerne, hvorfor norske erhvervsskoler ikke har en bestyrelse og selveje, som det ses i Danmark. I Danmark ligger ansvaret for ungdomsuddannelserne i Undervisningsministeriet, og den enkelte erhvervsskole har siden 1990'erne haft selveje. I Danmark er der dermed ikke en regional myndighed som mellemlid (Andersen et al. 2014: 94).

Alle norske fylkeskommuner har et *yrkesopplæringsnemnd* (y-udvalg) eller erhvervsuddannelsesudvalg. Y-udvalget har administrativt ansvar for erhvervsuddannelserne i fylkeskommunen, men har også udviklingsansvar samt ansvar for dimensionering af erhvervsuddannelserne i fylkeskommunen. Y-udvalget godkender lærepladser og formidler praktikpladser mellem elever og virksomheder. Udvalgene består af arbejdsmarkedsparter – ligesom det ses i de danske faglige udvalg.

Fylkeskommunerne godkender også praktikpladsvirksomheder (via yrkesopplæringsnemnda, der minder om de danske lokale uddannelsesudvalg) og oplæringskontorer. Netop oplæringskontorerne er også særligt i Norge i forhold til Danmark: Det er fælleskontorer for lokale praktikvirksomheder, der dels skal lette administrationsomkostninger ved elever/lærlinge, dels fungerer som bindeled mellem virksomhed, fylkeskommuner og yrkesopplæringsnemnda. Styringsstrukturen er skitseret nedenfor, udarbejdet på baggrund af Utdanningsdirektoratet (Lund & Sommerseth 2017) og *Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa* (LOVDATA 2016).

5.1 Styringsstruktur i Danmark og Norge

Figur 7: Styringsstruktur i Danmark og Norge

Appendiks 1: Formålsbeskrivelser, grundskole og ungdomsuddannelser

Formål for grundskole og ungdomsuddannelser, Norge

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast. (Lovdata 2016)

Formål for folkeskolen, Danmark

Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati. (Bekendtgørelse af lov om folkeskolen)

Formål for de gymnasiale uddannelser, Danmark

Omfatter både htx, hhx, stx og hf

Formålet med uddannelserne omfattet af denne lov er at forberede eleverne til videregående uddannelse, herunder at de tilegner sig almindelig viden og kompetencer gennem uddannelsens kombination af faglig bredde og dybde og gennem samspillet mellem fagene.

Stk. 2. Eleverne skal gennem uddannelsens faglige og pædagogiske progression udvikle faglig indsigt og studiekompetence. De skal opnå fortrolighed med at anvende forskellige arbejdsformer og opnå evne til at fungere i et studiemiljø, hvor kravene til selvstændighed, samarbejde og sans for at opsøge viden er centrale.

Stk. 3. Uddannelserne skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Eleverne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund samt til deres udvikling. Uddannelserne skal tillige udvikle elevernes kreative og innovative evner og kritiske sans.

Stk. 4. Uddannelserne og institutionskulturen som helhed skal forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Undervisningen og hele institutionens dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Eleverne skal derigennem opnå forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund og forståelse for mulighederne for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring samt forståelse af såvel det nære som det europæiske og det globale perspektiv.

(Lov om de gymnasiale uddannelser)

Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser, Danmark

Omfatter både erhvervsuddannelse og eux

Undervisningsministeren tilrettelægger et samordnet system af erhvervsuddannelser med henblik på den private og den offentlige sektors forskellige beskæftigelsesområder.

Stk. 2. Dette uddannelsessystem skal tilrettelægges således, at det i videst muligt omfang er egnet til at

- 1) motivere til uddannelse og sikre, at alle, der ønsker en erhvervsuddannelse, får reelle muligheder herfor og for at vælge inden for en større flerhed af uddannelser,
- 2) give uddannelsessøgende en uddannelse, der giver grundlag for deres fremtidige arbejdsliv, herunder etablering af selvstændig virksomhed,
- 3) bidrage til at udvikle de uddannelsessøgendes interesse for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund og bidrage til deres personlige udvikling,
- 4) imødekomme arbejdsmarkedets behov for erhvervsfaglige og generelle kvalifikationer vurderet under hensyn til den erhvervsmæssige og samfundsmæssige udvikling, herunder udviklingen i erhvervsstruktur, arbejdsmarkedsforhold, arbejdspladsorganisation og teknologi, samt for en innovativ og kreativ arbejdsstyrke,
- 5) give de uddannelsessøgende viden om internationale forhold og viden som grundlag for arbejde og uddannelse i udlandet og
- 6) give de uddannelsessøgende grundlag for videreuddannelse.

Appendiks 2: Uddannelsesstøtte i Norge og Danmark

Nedenfor fremgår en tabel over uddannelsesstøtten samt lånemuligheder for elever og studerende i Norge og Danmark.

- Grunnstipend er rettet mod elever, der bor hjemme og er indskrevet på en ungdomsuddannelse. Beløbet vurderes ud fra forsørgernes indtægt.
- Lån er rettet mod elever, der er over 18 år, udeboende og er indskrevet på en ungdomsuddannelse.
- Bostipend er rettet mod elever, der er udeboende og er indskrevet på en ungdomsuddannelse.
- Basisstøtte er rettet mod studerende, som er indskrevet på en videregående uddannelse.

Tabel 5: Uddannelsesstøtte og lånemuligheder for elever og studerende i Norge og Danmark			
Type	Norge	Danmark, SU og lån	Danmark, lærlingeløn, under 25 år
Støtte	Op til 40 pct. af støtten kan konverteres til et stipendium (der ikke skal tilbagebetales) - Grunnstipend: Fra 823 op til 2472 DKK/mdr. - Bostipend: Op til 3402 DKK/mdr. - Basisstøtte: Op til 8302 DKK/mdr.	- Hjemmeboende: Fra 946 kr./mdr. op til 2625 kr./mdr. - Udeboende: 6090 kr./mdr.	Lærlingelønnen er fastsat ved overenskomst, og varierer i forhold til fag og sektor. Derudover stiger lønnen også i løbet af praktikforløbet. I store træk ligger lønnen cirka mellem 9.600 kr. (startløn, kommunalansat elev) til 19.000 kr. (slutløn, privatansat lærling)
Studielån	Op til 2456 DKK/mdr.	Op til 3116 kr./mdr.	
Tilbagebetaling	Min 60 pct. af den samlede støtte skal tilbagebetales	Kun studielånet skal tilbagebetales	
Skat	Uddannelsesstøtten er ikke skattepligtig indkomst	Uddannelsesstøtten er skattepligtig indkomst	

Kilde: Lånekassen.no og SU.dk

Uddannelsesstøtte som lærling

Grunnstipend: Forældres indtægt og lærlingelønnen afgør om, og i så fald hvor meget, der kan tildeles i grunnstipend. Hvis lærlingelønnen er over 5373 NOK/mdr., kan man ikke få tilbudt grunnstipend uanset forældrenes indkomst.

Bostipend: Hvis man er udeboende i sin tid som lærling, kan man få bostipend. Hvor meget afhænger af, hvor meget man tjener som lærling. Bostipendiet bliver reduceret, hvis man tjener mere end 13.963 NOK/mdr. 60 pct. af det beløb der tjenes over denne grænse bliver fratrukket stipendiet. Tjenes fx 14.500 NOK/mdr. reduceres bostipendiet med 322 NOK/mdr., fra 4437 NOK (3402 DKK) til 4115 NOK (3156 DKK).

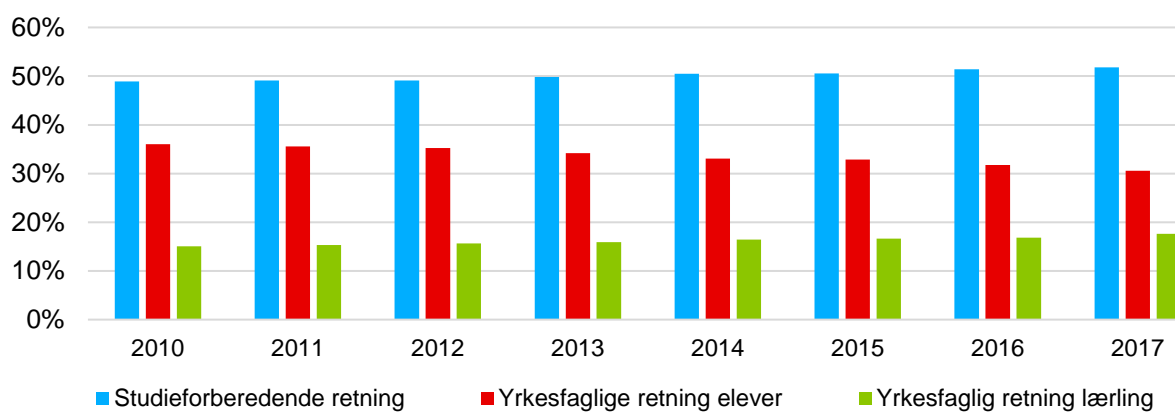
Transport til/fra uddannelsen

I Norge får elever, der bor mere end seks kilometer fra uddannelsesinstitutionen, gratis transport til og fra uddannelsen. I Danmark tilbydes et ungdomskort til elever der er indskrevet på en uddannelse. Prisen pr. md. for elever på en ungdomsuddannelse er 374,70 kr. og 652,80 kr. for videregående uddannelser. (UFM, 2018; Ungdomskort.dk).

Appendiks 3: Tilmelding til norske ungdomsuddannelser

Figur 8 viser en stigning i andelen af unge, der vælger en gymnasial ungdomsuddannelse – fra 48,9 pct. i 2010 til 51,8 pct. i 2017. Samtidigt er andelen, der vælger en ordinær erhvervsfaglig retning, faldet fra 36 pct. til 30,6 pct., imens er andelen af de elever der overgår til lærlinge efter ét eller to års skolegang på en erhvervsskole steget fra 15,1 pct. i 2010 til 17,6 pct. i 2017.

Figur 8: Tilmelding til ungdomsuddannelserne i Norge

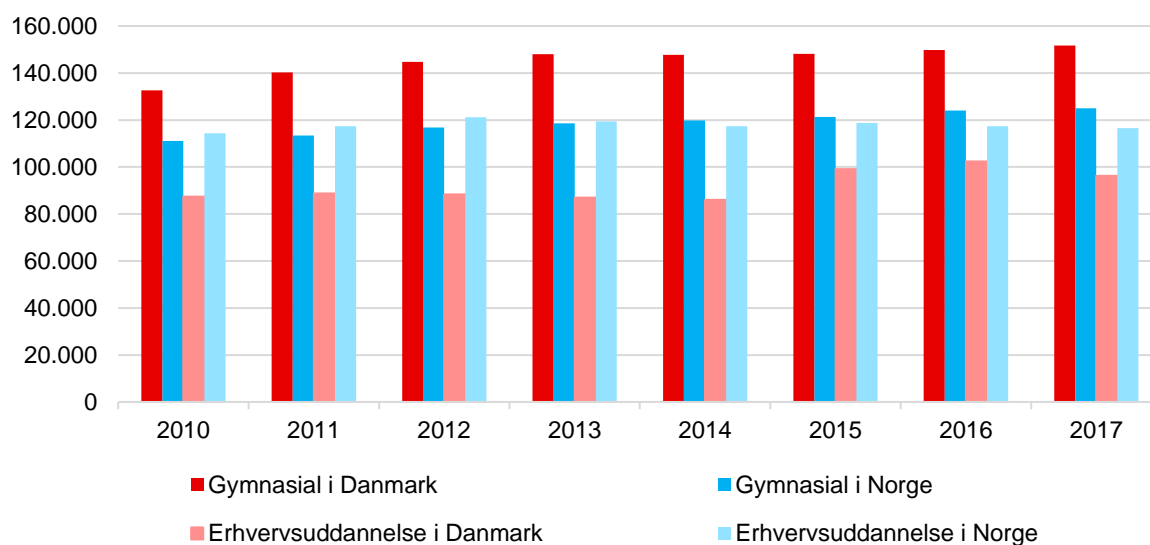

Kilde: Kunnskapsdepartementet 2018; SSB 2018b

Appendiks 4: Bestanden af elever

Før 2013 var der flere elever på de erhvervsfaglige end på de gymnasiale ungdomsuddannelser i Norge. Siden 2013 har der dog været en tendens til, at færre vælger en erhvervsuddannelse og flere vælger de gymnasiale uddannelser, og i 2014 var der en større bestanddel af elever på de gymnasiale end på de erhvervsfaglige uddannelsesprogrammer.

Figur 9: Udviklingen i bestanden af elever på ungdomsuddannelserne i Norge og Danmark

Kilde: Kunnskapsdepartementet 2018; SSB 2018b⁷ Tabell 3; Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik⁸

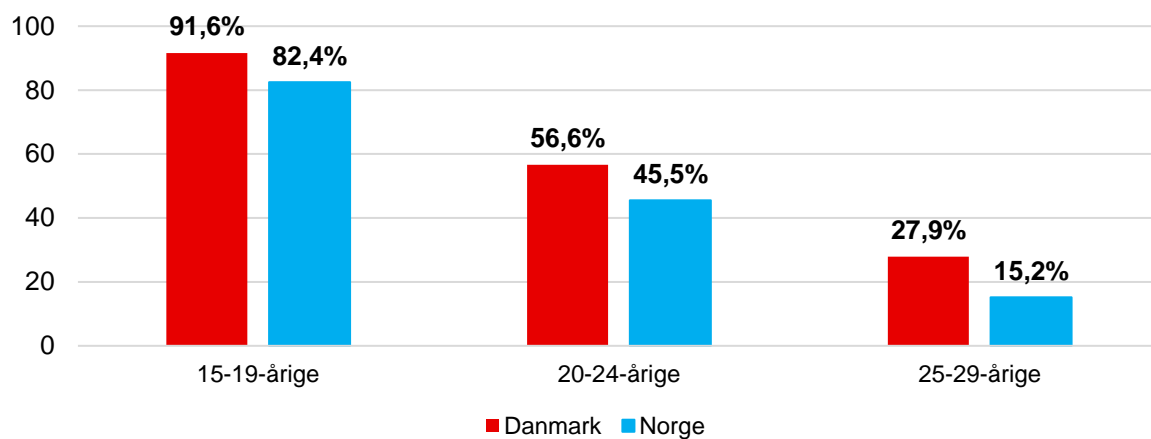
⁷ Norge: Figur 3 viser udviklingen af bestanddelen af elever, som er indskrevet på en studieforberevende (gymnasial) eller yrkesfaglig (erhvervsfaglig) uddannelsesretning, målt i antal. Figuren inkluderer både lærlinge og elever pr. 1. oktober.

⁸ Danmark: Figur 3 viser elever pr. 1. oktober i pågældende år. Bestanden før og efter 2015 kan ikke direkte sammenlignes pga. en reform af erhvervsuddannelserne

Appendiks 5: Andel 15-29-årige i uddannelse i Norge og Danmark

I Danmark er der generelt flere unge i uddannelse i alle aldersgrupper – den største forskel er 12,7 procentpoint blandt de 25-29-årige.

Figur 10: Procentdel af populationen som er under uddannelse, opdelt i aldersgrupper

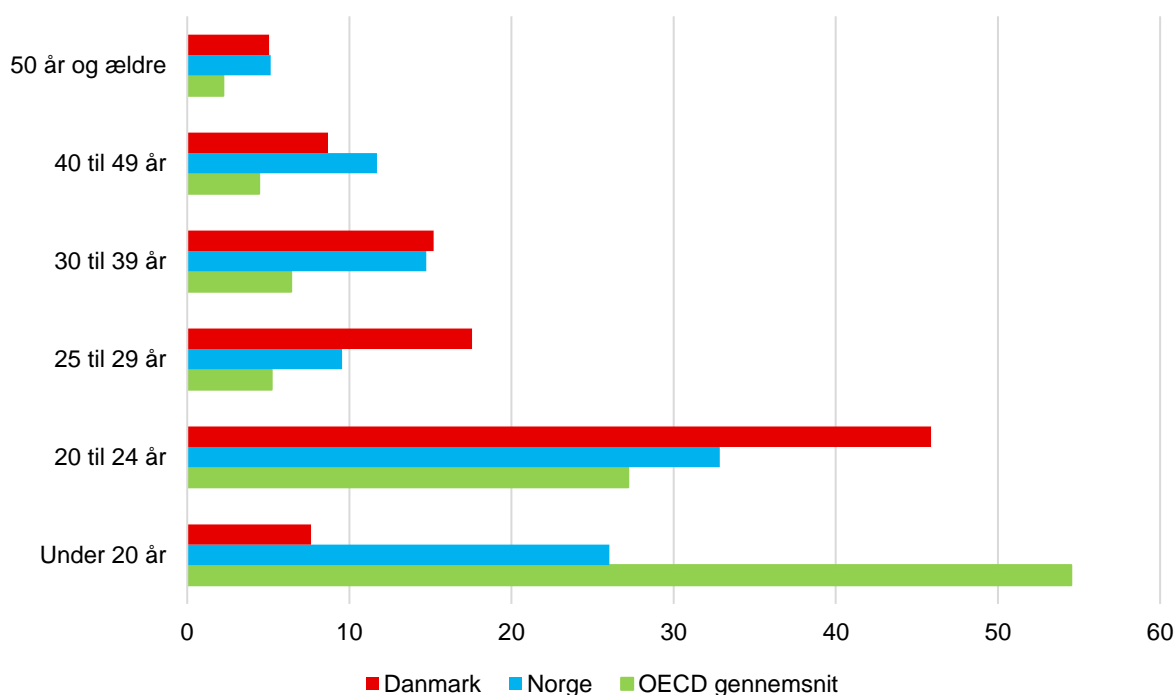
Kilde: OECD 2018 Figur A2.4

Figur 10 viser, at der i Danmark er 91,6 pct. af de 15-19-årige i uddannelse, imens der i Norge er 82 pct. i samme aldersgruppe. Det samme gør sig gældende for de 20-24-årige og de 25-29-årige, hvor der er en forskel på henholdsvis 11,1 procentpoint og 12,7 procentpoint.

Appendiks 6: Flere unge erhvervsskoleelever i Norge

Figur 11 viser, at der i Norge er en markant større andel unge dimittender på erhvervsuddannelserne end i Danmark – forskellen er på 18 procentpoint. Til gengæld er næsten halvdelen af de danske dimittender 20-24 år, imens det samme kun gør sig gældende for en tredjedel af de norske afgangselever.

Figur 11: Andelen af dimittender fra erhvervsuddannelserne, fordelt på aldersgrupper (2015)

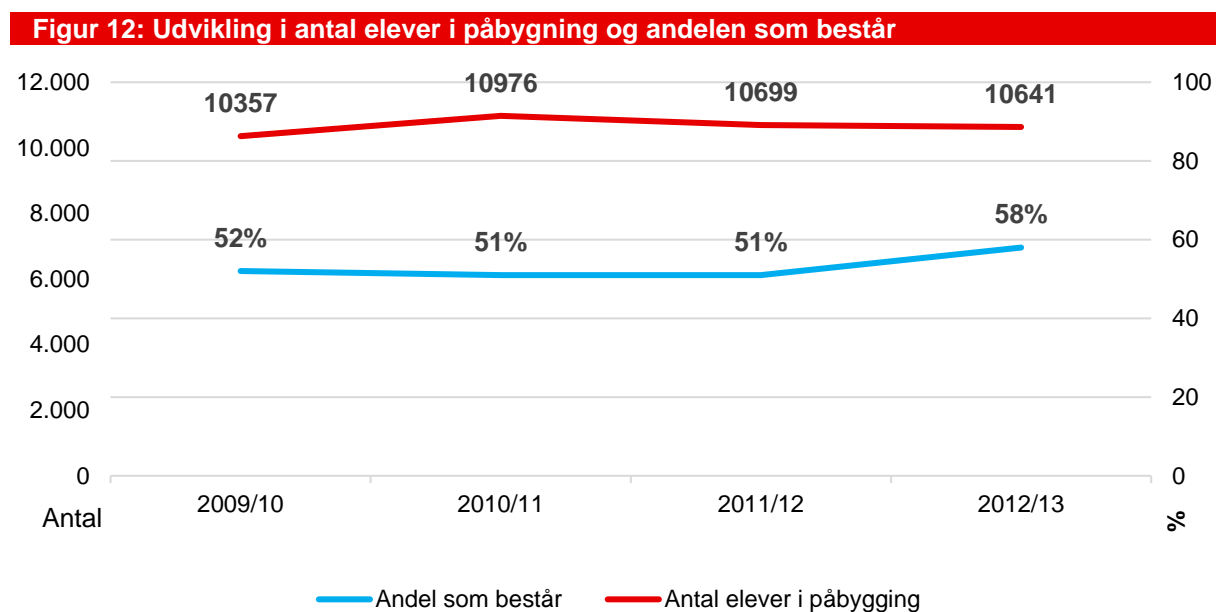

Kilde: OECD 2017 – Figur A2.2

26 pct. af de elever, som fuldfører en erhvervsuddannelse i Norge, er under 20 år - i Danmark er andelen af unge elever 8 pct. Med henholdsvis 13 procentpoint flere i aldersgruppen 20-24 år og 8 procentpoint flere i aldersgruppen 25-29 år, er der flere ældre elever i Danmark, der fuldfører en erhvervsuddannelse. Det skal også bemærkes, at både i Norge og Danmark, er der færre unge elever, der fuldfører og flere ældre elever, der fuldfører, end OECD-gennemsnittet.

Appendiks 7: Antal elever på den norske påbygning og andel der består

Figur 12 viser, at der i 2012/2013 var 58 pct. af de unge, som fuldførte påbygningsuddannelsen, der giver studiekompetence.

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2014

Udviklingen i antallet af elever som påbegynder påbygning er steget fra 10.357 i 2009/2010 til 10.641 i 2012/2013. Elevtallet var med 10.975 højest i 2010/2011. Andelen der består påbygningsåret var i perioden 2009-2012 stabilt på cirka 51 pct., men er steget til 58 pct. i 2012/2013.

Appendiks 8: Omvalg og kryssløb

Som elev på en norsk ungdomsuddannelse har man mulighed for og ret til at vælge om én gang (i Danmark må man vælge nyt grundforløb tre gange). Det er muligt at påbegynde et andet uddannelsesprogram eller programområde, end det som man er startet på. Det er ikke muligt at træffe et *omvalg*, hvis man har fuldført en ungdomsuddannelse, men man kan søge om plads uden retskrav. Er der ledige pladser på den pågældende uddannelse, kan man få pladsen tilbudt (Utdanning 2018c; Udir 2019a).

Træffes et *omvalg* vil elevens normerede uddannelsestid blive udvidet med op til to år.

- Man kan gøre et omvalg til et lavere trin, fx ved at vælge et nyt uddannelsesprogram på Vg1 efter man er færdig med Vg2.
- Man kan gøre et omvalg på samme trin, fx ved at vælge et nyt programområde på Vg2.

Man kan søge omvalg på:

- Vg1 hvis man har fuldført eller afbrudt Vg1.
- Vg2 hvis man har fuldført eller afbrudt Vg2.
- Vg3 eller oplæring i bedrift, hvis man har afbrudt Vg3 i skole eller oplæring i bedrift.

Kryssløb - fra studiespecialisering til erhvervsuddannelse og vice versa

Elever som har afsluttet Vg1 *studiespecialisering* kan skifte til en erhvervsuddannelse og fortsætte på Vg2 og samtidig gennemføre uddannelsen på normeret tid. Dette sker ved, at eleverne skal erhverve kompetencerne fra Vg1 på den aktuelle erhvervsuddannelse på Vg2. Det gør de ved hjælp af et supplerende sidefag på i alt 196 årstimer med navnet *yrkesfaglig opphentning* (OsloMet, storbyuniversitetet 2018).

Det er imidlertid ikke muligt at skifte fra en erhvervsuddannelse med fuldført Vg1 til studiespecialisering på Vg2 – i så fald skal eleven starte forfra på Vg1 (Udir 2018:e). Det er til gengæld muligt at påbegynde påbygning efter fuldført Vg2, som giver generel studiekompetence.

Appendiks 9: Optagelse på en videregående uddannelse (universitet og høyskole)

Karaktererne fra ungdomsuddannelsen ligger til grund for pointberegningen. Elevens karaktergjennomsnitt omregnes til karakterpoint, og derefter bliver andre point lagt til. Det er den totale sum for skolepoint og konkurrencepoint, som udgør den enkelte elevs pointberegning ved ansøgninger til videregående uddannelse (Samordnaoptak 2018:a).

Skolepoint: Karakterpoint + realfagspoint + sprogpoint (+eventuelle kønspoint på særlige uddannelser + eventuelle optagelsesprøvepoint)

Konkurrencepoint: Tillægspoint + alderspoint

De forskellige pointsystemer (*Samordnaoptak, 2018a*)

Karakterpoint	Dette er gjennomsnittet af karaktererne ganget med 10. Hvis man fx har et gjennomsnit på 4,5, vil man få 45 point.
Realfagspoint	Man kan få <i>realfagspoeng</i> for de realfag man har taget på sin ungdomsuddannelse. Man kan få op til 4 realfags- og språkpoeng. Pointene varierer fra 0,5 – 1 point pr. realfag. Realfagene er følgende: Matematik, fysik, kjemi, biologi, geofag, informationsteknologi, teknologi og forskningslære, naturbruk
Sprogpoint	Man kan få språkpoeng for de <i>språkfag</i> , man har taget på sin ungdomsuddannelse. Man kan få op til 4 realfags- og språkpoeng. Pointene varierer fra 0,5 – 1 point pr. fag. Språkfagene er følgende: Fremmedsprog som programfag med et omfang på 140 timer, programfagene græsk og latin, fremmedsprog niveau 3.
Kønspoint	Til visse høyere uddannelser gives der <i>kjønnspeong</i> til kvindelige og mandlige ansøgere. Mænd får 2 kjønnspoeng hvis der søges: <i>veterinær</i> ved NMBU, <i>dyrepleje</i> ved NMBU, <i>sykepleie</i> ved LDH, <i>sykepleie</i> ved UIA. Kvinder får 2 kjønnspoeng hvis der søges: bachelorstudie i visse ingeniørfag, landbruksstudier, og maritime fag, og visse femårige masterprogrammer i teknologi og ingeniørfag ⁹ .
Point for optagelsesprøver	Enkelte studier har optagelsesprøver udover kravet om generell studiekompetence. Der findes tre typer af optagelsesprøver <ul style="list-style-type: none">- Til nogle uddannelser bliver pointene for optagelsesprøven tillagt den totale pointsum- Til andre studier konkurrerer man kun med pointsummen man får ved optagelsesprøven- Til visse studier er optagelsesprøverne nogle man skal bestå, men som ikke giver ekstra point
Tillægspoint	Der gives op til 2 point for at have gennemført enten <i>folkehøjskole</i> , <i>militærtjeneste</i> , <i>siviltjeneste</i> , <i>fagskole</i> eller <i>høyere utdanning</i> .
Alderspoint	Man kan få point fra og med det fyldte 20. år. Man får 2 alderspoint for hvert år, men kan ikke få mere end 8. Er eleven 24 år får eleven 8 point.

⁹ Datateknologi, elektronisk systemdesign, fysikk og matematik, ingeniørvitenskap og IKT, kommunikasjonsteknologi, kybernetikk og robotikk, marin teknikk, materialteknologi, produktutvikling og produksjon.

Appendiks 11: Videregående og videre uddannelse i Norge

Videregående (*høyere*) uddannelse på højskoler og universiteter er i Norge inndelt i *årsstudium* (60 ECTS), *bachelorgrad* (180 ECTS), *mastergrad* (120 ECTS), *doktorgrad* og *profesjonsstudium*.

Årsstudium forløber over ét år og består af 60-ECTS indenfor fx psykologi eller et realfag¹⁰, som kan indgå i en bachelorgrad eller give indledning til et profesjonsstudium. Et årsstudium er for studerende, som er usikre på, hvad de vil læse, eller ønsker at fordybe sig i inden for et specifikt fagområde. (Utdanning 2018e; Studentum 2019).

Bachelorgrad forløber over tre år, og består af 180 ECTS. En bachelorgrad i Norge kan være erhvervs eller akademisk rettet; fx er en bachelor i *tannpleie* eller *spilprogrammering* rettet mod et bestemt yrke, mens fx historie eller lingvistik er mere akademisk rettet (Utdanning 2018e).

Mastergrad bygger hovedsageligt på en bachelor og forløber over to år med 120 ECTS-point. Men en mastergrad kan også opbygges som en *integrert master*, som er et sammensat femårigt forløb, hvor den studerende læser en bachelor og master i én uddannelse med tilhørende 300 ECTS-point (Utdanning 2018e; Utdanning 2018f).

Profesjonsstudium forløber over fire til seks år, og uddanner studerende til at varetage specifikke professioner eller fortsætte til en doktorgrad. Der findes imidlertid undtagelser, hvor en professionsrettet uddannelse som fx *tannpleie*, er en bachelorgrad og ikke bliver regnet for et profesjonsstudium. Dette gør det svært at definere hvor skellet går. Bl.a. bliver disse uddannelser regnet som profesjonsstudier: *Sykepleier, Lærer, Medisin, Ingeniør, Psykologi, Journalistik, Odontologi*. Den største forskel mellem en bachelorgrad og et profesjonsstudie er, at den studerende følger en fastlagt fagplan over flere år indenfor et specifikt fagområde, samt at uddannelsen består af flere praktikperioder (Utdanning 2018e; Universitetet i Bergen 2019).

¹⁰ Fagene matematik, fysik, kemi, biologi, astronomi og geologi

Appendiks 12: Eksempel - yrkesfaglig uddannelsesprogram samt dets program- og fagområder¹¹

Bygg- og anleggsteknikk		Programområder		Videregående trinn 3 (Vg3) eller opplæring i bedrift		Kompetanse	
Videregående trinn 1 (Vg1)	Videregående trinn 2 (Vg2)	Videregående trinn 3 (Vg3) eller opplæring i bedrift					
1. år	2. år	3. år	4. år				
Bygg- og anleggsteknikk	Anleggsgartner	Anleggsgartnerfaget				Fagbrev: Anleggsgartner	
	Anleggsteknikk	Anleggsmaskinførerfaget				Fagbrev: Anleggsmaskinfører	
		Anleggsrørleggerfaget				Fagbrev: Anleggsrørlegger	
		Asfallfaget				Fagbrev: Asfaltør	
		Banemontørfaget				Fagbrev: Banemontør	
		Brønn- og borefaget				Fagbrev: Brønnbore fastland	
		Fjell- og bergverksfaget				Fagbrev: Fjell- og bergverksarbeider	
		Vei- og anleggsgfaget				Fagbrev: Vei- og anleggsgfagarbeider	
		Veidrift- og veivedlikeholds-faget				Fagbrev: Veidrift- og veivedlikeholdsarbeider	
		Betong og mur	Betongfaget				Fagbrev: Betongfagarbeider
			Murerfaget				Svennebrev: Murer
	Overflateteknikk	Industri-malerfaget				Fagbrev: Industri-maler	
		Malerfaget				Svennebrev: Maler	
	Rør	Rørleggerfaget				Svennebrev: Rørlegger	
	X Trearbeid						
	Treteknikk	X Industrisnekkerfaget					
		Limtreproduksjonsfaget				Fagbrev: Limtrearbeider	
		Trelastfaget				Fagbrev: Fagoperatør i trelastfaget	
		Trevare- og bygginredningsfaget				Svennebrev: Trevaresnekker	
	Tømrer	Tømrerfaget				Svennebrev: Tømrer	
	Ventilasjon, tak- og membrantekking	Isolatørfaget				Fagbrev: Isolatør	
		Tak- og membrantekkerfaget				Fagbrev: Tak- og membrantekker	
		Ventilasjons- og blikkenslagerfaget				Svennebrev: Blikkenslager	
	Byggrifterfaget					Fagbrev: Byggrifter	
	Feierfaget					Svennebrev: Feier	
	X Gipsmakerfaget						
Glassfaget					Fagbrev: Glassfagarbeider		
Renholdsoperatørfaget					Fagbrev: Renholdsoperatør		
Steinfaget					Fagbrev: Steinfagarbeider		
Stillasbyggerfaget					Fagbrev: Stillasbygger		

¹¹ GUL: Opplæring i skole. GRØN: Opplæring i bedrift. X: Kryssløp (eleven kan 'krysse over' fra et uddannelsesprogram eller programområde til et annet – krydserne indikerer de programområder, som egentlig hører til i et annet uddannelsesprogram eller programområde). Kilde: Kunnskapsløftet 2020-2021, Kursusoversigt, Vilbli.no

REFERENCER

A. A. Lund (2018). Erhvervsskoler: Norge har knækket praktikpladskoden. Lokaliseret den 20.03.2019 på: <https://www.uddannelsesforbundet.dk/nyheder/2018/oktober/erhvervsskoler-norge-har-knaekket-praktikpladskoden/>

Andersen, L. B., P. Bogetoft, J. G. Christensen & T. Tranæs (red.) (2014). *Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne*. Odense: Rockwool Fondens Forskningsenhed & Syddansk Universitetsforlag.

Andersen, O.D & K. Kruse (2016). *Vocational education and training in Europe – Denmark*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports.

Bakken, A. & M. B. Andersson (03.28.2018). *The Education System*. Government.no. Lokaliseret den 05.11.2018 på www: <https://www.regjeringen.no/en/topics/education/school/the-norwegian-education-system/id445118/>

BEK nr. 774 af 14/06/2017 (2017). Bekendtgørelse om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv. Lokaliseret den 17.10.2018 på: <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=191980>

BEK nr. 286 af 18/04/2018 (2018). Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser. Lokaliseret den 09.11.2018 på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=200597>

Cedefop (2017). Global inventory of regional and national qualifications frameworks 2017 - Volume II: National and regional cases. Lokaliseret den 29.8.2018 på: http://www.cedefop.europa.eu/files/2222_en.pdf

DST (2018a). Danmarks statistik. Lokaliseret den 22.10.2018 på: <http://www.statistikbanken.dk/u1107>

DST (2018b). Danmarks statistik. Lokaliseret den 22.10.2018 på: <http://www.statistikbanken.dk/UD-DAKT10>

DST (2018c). Erhvervsuddannelser. Lokaliseret den 26.11.2018 på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelse-og-viden/fuldtidsuddannelser/erhvervsuddannelser>

DST (2018d). Gymnasiale uddannelser. Lokaliseret den 12.12.2018 på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelse-og-viden/fuldtidsuddannelser/gymnasiale-uddannelser>

DST (2018e). Tilgang og afgang fra uddannelsesgrupper 2016/2017. Lokaliseret den 12.12.2018 på: <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=27945>

DST (2018f). Danmarks Statistik. Tilgang og afgang fra uddannelsesgrupper. Tilgået 04. juli 2019 på: <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=27945>

EVA (2011). Etablering af reference mellem den danske kvalifikationsramme for livslang læring og den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring. Lokaliseret den 29.8.2018 på: <https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/europaeisk-kvalifikationsramme->

[eqf/sammenligning-af-kvalifikationer-pa-tvaers-af-graenserne/national_rapport_referencerne_mellem_den_danske_kvalifikationsramme_og_eqf.pdf](#)

EVA (2016). Evaluering af Projekt om udvikling og afprøvning af kollektiv vejledning. Lokaliseret den 01.02.2019 på: <https://www.eva.dk/grundskole/evaluering-projekt-om-udvikling-afproevning-kollektiv-vejledning>

Forskrift til opplæringslova (2009). Kapittel 3. Individuel vurdering i grunnskolen og i videregående opplæring I. Generel føresegner. Lokaliseret den 16.11.2018 på: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_4-1#%C2%A73-5

Fakta om utdanning 2018 – nøkkeltall fra 2016. Lokaliseret den 29.08.2018 på: https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/335552?ts=160b65dba20

Høst, Håkon; Hilde Karlsen, Asgeir Skålholt og Elisabeth Hovdhaugen. (2012). Yrkesfagutdanning eller allmennutdanning for sektoren? En undersøkelse av elever og lærlinger i Helse- og sosialfag. Lokaliseret den 20. september 2019 på: <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/280905/NIFURapport2012-30.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Jørgensen, C. H. (2014). Udfordringer for den arbejdsbaserede læring i erhvervsuddannelserne: I. Lärande i arbetslivet - Möjligheter och utmaningar (2014). Respektive forfattere samt Institutionen for beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet

Jørgensen, C. H. (2018). Learning from vocational education and training in the Nordic countries: I. Vocational Education in the Nordic countries - Learning from diversity (2018). Jørgensen, C. H., Olsen, J. O. & Thunqvist, D. P. New York. Routledge.

Kunnskapsdepartementet (2011). Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR). Lokaliseret den 29.08.2018 på: https://www.nokut.no/siteassets/nkr/250414_nasjonalt_kvalifikasjonsrammeverk_for_livslang_laring_nkr.pdf

KUF (2004). Det kongelige utdannings- og forskningsdepartement. St.meld.nr.30 – Kultur for læring. Lokaliseret den 02.11.2018 på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-030-2003-2004-/id404433/sec6>

LBK nr 282 af 18/04/2018 (2018). Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser. Lokaliseret den 09.11.2018 på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=200627>

LOVDATA (2016). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. Kapittel 1. Formål, verkeområde og tilpassa opplæring m.m.

Lund, H. & H. Sommerseth (14.09.2017). *Retningslinjer for samarbeid – SRY, faglige råd og Udir*. Utdanningsdirektoratet. Lokaliseret den 29.10.2018 på: <https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/felles-for-fagopplaringen/retningslinjer-samarbeid-for-sry-fagligerad-udir/>

Lånekassen (2018). Videregående opplæring & Høyere og annen utdanning. Lokaliseret den

26.11.2018 på: <https://www.lanekassen.no/nb-NO/>

Mesterbrev (2016). Derfor blir det flere aktive mestre. Lokalisert den 29.02.2019 på: <http://www.mesterbrev.no/derfor-blir-det-flere-aktive-mestere/>

(NCICE) Norwegian Centre for International Cooperation in Education (SIU) (2016). *Vocational education and training in Europe – Norway*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports.

NIFU (2012): Påbygg – et gode eller en nødløsning? En studie av påbygging til generell studiekompetanse i Østfold, Akershus, Buskerud, Rogaland og NordTrøndelag skoleåret 2010-201

OECD (2018). Education at a Glance 2018. *OECD INDICATORS*. Lokalisert den 17.10.2018 på: <https://www.oecd-iOECDlibrary.org/docserver/eag-2018-en.pdf?expires=1539770117&id=id&accname=guest&checksum=44657E84B991C700CB52E308A569799D>

Oslo Kommune (2018). Poenggrenser ved videregående skoler i Oslo. Lokalisert den 16.11.2018 på: <https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/videregaende-skole/poenggrenser-videregaende-skoler/#gref>

OsloMet, storbyuniversitetet (2018). Kryssløp og yrkesfaglig opphenting i restaurantog matfag. -Innetier eller bomskudd? Rapport.

Retsinformation (2018). *Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser*. Lokalisert den 11.09.2018 på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=200627>

Regjeringen (2018). Ny rekord i læreplasser. Lokalisert den 20.03.2019 på: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-rekord-i-lareplasser/id2585113/>

Samordnaopptak (2017). Yrkesfag med påbygging. Lokalisert den 29.08.2018 på: <https://www.samordnaopptak.no/info/opptak/generell-studiekompetanse/yrkesfag-paabygg/index.html>

Samordnaopptak (2018:a). Poengberegning. Lokalisert den 29.08.2018 på: <https://www.samordnaopptak.no/info/opptak/poengberegning/>

Samordnaopptak (2018:b). Opptakskrav og poeng. Lokalisert den 29.08.2018 på: <https://www.samordnaopptak.no/info/opptak/>

Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi (201x). Danmark i den globale økonomi – *Bilag om struktur, indhold og styring i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser i Norge, Sverige og Finland*. Lokalisert den 29.08.2018 på: http://www.stm.dk/multimedia/Faktabilag_EUD_Norge_Sverige_og_Finland.pdf

Skoledata (2009). 2.1.4. Tilbud om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet. Lokalisert den 02.11.2018 på: <http://www.skoledata.net/Planer/Kulo/Fagogtime/kap2.htm#a214>

SSB (2018a). Statistisk Sentralbyrå. Tabell 2. *Statistikbanken kildetabell 09378*. Lokalisert den 15.10.2018 på: <https://www.ssb.no/Vgu/>

SSB (2018b). Statistisk sentralbyrå. Videregående opplæring og annen videregående utdanning. Lokalisert den 22.10.2018 på: <https://www.ssb.no/Vgu/>

SSB (2018c). Statistisk sentralbyrå. Tabell 3. *Statistikbanken kildetabell 06382*. Lokalisert den 15.10.2018 på: <https://www.ssb.no/Vgu/>

Studentum (2019). Årsstudium. Lokalisert den 18.02.2019 på: <https://www.studentum.no/utdanning/arsstudium>

Styrelsen for It og Læring (2018). En større andel af elever på erhvervsuddannelserne får praktikplads efter grundforløbet. Lokalisert den 20.03.2019 på; <https://www.stil.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf18/180622-fracald-i-overgangen-mellem-grund--og-hovedforloeb-1413917-5-0.pdf?la=da>

Utdanningsdirektoratet (2014). Statistiknotat 03 2014. Vg3 Påbygging til generell studiekompetanse: Hva kjennetegner elever som lykkes?

Uddannelsesdirektoratet 2018: <https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/Vg3-yrkesfag/> tilgået 8. november 2018

Udir (2017). Grunnskole. Lokalisert den 29.08.2018 på: <https://www.udir.no/utdanningslopet/grunnskole/>

Udir (2018:a). Kva er nasjonale prøver?. Lokalisert den 29.08.2018 på: <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/nasjonale-prover/om-nasjonale-prover/>

Udir (2018:b). Valgfag på ungdomstrinnet. Lokalisert den 29.08.2018 på: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/valgfag-pa-ungdomstrinnet/>

Udir (2018:c). Læreplan for utdanningsvalg på ungdomstrinnet (UTV1-02). Lokalisert den 11.09.2018 på: <https://www.udir.no/kl06/UTV1-02>

Udir (2018:d). Rundskriv. *Elever som tar fag fra videregående opplæring på ungdomstrinnet Udir-4-2013*. Lokalisert den 23.11.2018 på: <https://www.udir.no/Udir/PrintPageAsPdfService.ashx?pdfid=142902>

Udir (2018:e). Overgang fra Vg1 studiespesialisering til alle yrkesfag på Vg2. Lokalisert den 19.12.2018 på: <https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/andre-varianter/overgang-fra-Vg1-studiespesialisering-til-alle-yrkesfag-pa-Vg2/>

Udir (2019:a). Omvalg i videregående opplæring. Lokalisert 20. april 2019 på: <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/dokumentasjon/vitnemal-og-kompetansebevis/omvalg-i-videregaende-opplaring/>

Udir (2019:b). Søkere som har fått lærekontrakt – utdanningsprogram. Lokalisert den 2. juli 2019 på: [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-fag--og-yrkesopplaring/sokere-og-larekontrakt/sokere-sortert-etter-utdanningsprogram/?rapportsideKode=FOY_SL_Utdanningsprogram&filtre=Avgiver_FylkeID\(-10\)_KjoennID\(-10\)_KontraktTypeID\(1\)_ProgramomraadeID\(-10\)_SektorTypeGruppeID\(-10\)_TidID\(201612_201712_201812\)_UngdomsrettID\(-10\)_VisAntallKontrakter\(0\)_VisAntallSoekere\(0\)&radsti=F!\(-10\)_*\(-10.*\)](https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-fag--og-yrkesopplaring/sokere-og-larekontrakt/sokere-sortert-etter-utdanningsprogram/?rapportsideKode=FOY_SL_Utdanningsprogram&filtre=Avgiver_FylkeID(-10)_KjoennID(-10)_KontraktTypeID(1)_ProgramomraadeID(-10)_SektorTypeGruppeID(-10)_TidID(201612_201712_201812)_UngdomsrettID(-10)_VisAntallKontrakter(0)_VisAntallSoekere(0)&radsti=F!(-10)_*(-10.*))

UFM (2018). Ungdomskort. Lokalisert den 02.11.2018 på: <https://ufm.dk/uddannelse/uddannelsesotte/ungdomskort>

Ug.dk (2018a). Gymnasial supplering (GS). Lokaliseret den 02.11.2018 på:
<https://www.ug.dk/uddannelser/gymnasialeuddannelser/enkeltfagogsupplering/gymnasial-supplering-gs>

Ug.dk (2018b) Faglige suppleringer. Lokaliseret den 02.11.2018 på:
<https://www.ug.dk/videregaaendeuddannelse/supplering/faglige-suppleringsmuligheder>

Ug.dk (2018c). Strukturen på erhvervsuddannelserne. Undervisningsministeriet. Lokaliseret den 30.10.2018 på www: <https://www.ug.dk/uddannelser/artikleromuddannelser/om erhvervsuddannelser/strukturen-paa-erhvervsuddannelserne>

Universitetet i Bergen (2019). Hvad er profesjonsstudier?. Lokaliseret den 18.02.2019 på:
<https://www.uib.no/utdanning/112904/hva-er-profesjonsstudier>

Universitetsloven (2015). Lov om universiteter og høyskoler. Lokaliseret den 16.11.2018 på:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15/KAPITTEL_1-3#%C2%A73-9

Utdanning (2016). Y-veien. Lokaliseret den 29.08.2018 på:
https://utdanning.no/tema/hjelp_og_veiledning/y-veien

Utdanning (2017:a). Fakta om fagskole. Lokaliseret den 29.08.2018 på:
https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/fakta_om_fagskole/
https://min.utdanning.no/utdanningsvalg_artikkel_fagskole

Utdanning (2017:b). Mesterutdanning. Lokaliseret den 29.08.2018 på:
https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/mesterutdanning

Utdanning (2018:a). Utdanningssystemet. Lokaliseret den 29.08.2018 på:
<https://utdanning.no/utdanningssystemet/#/>

Utdanning (2018:b). Utdanningstilbud ved Edvard Munch videregående skole. Lokaliseret den 11.09.2018 på: https://utdanning.no/org/vilbli_no_adr_828175

Utdanning (2018:c). Bytte eller ta opp videregående opplæring. Lokaliseret den 12.12.2018 på:
https://utdanning.no/tema/soknad_og_opptak/bytte_eller_ta_opp_videregaende_opplaering

Utdanning (2018:d). Fagbrev og Svennebrev. Lokaliseret den 15.02.2019 på:
https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/fagbrev_og_svennebrev

Utdanning (2018:e). Norges utdanningssystem – Før og nå. Lokaliseret den 18.02.2019 på:
https://utdanning.no/tema/foreldre/norges_utdanningssystem_-_og_na

Utdanning (2018:f). Fakta om høyere utdanning. Lokaliseret den 18.02.2019 på:
https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/fakta_om_hoyere_utdanning

Utdanning (2018:g). Opplæringskontor. Lokaliseret den 31.10.2019 på:
https://utdanning.no/tema/hjelp_og_veiledning/opplaeringskontor

Utdanningsdirektoratet (2014). Statistiknotat 03 2014. Vg3 Påbygging til generell studiekompetanse: Hva kjennetegner elever som lykkes?

UVM (2018a). Undervisningsministeriet – Styrelsen for IT og Læring. [Uddannelsesstatistik 2018](#). Tilgået 29. august 2018

UVM (2018b). Undervisningsministeriet – Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Lokaliseret den 15.10.2018 på: <https://www.stukovm.dk/uvvm-dk/folkeskolen/elevplaner-nationale-test-og-trivselsmaaling/nationale-test>

UVM (2018c). Undervisningsministeriet – Uddannelsesstatistik. Lokaliseret den 17.10.2018 på <https://uddannelsesstatistik.dk/>

UVM (2018d). *Ansvar og aktører*. Lokaliseret den 06.09.2018 på: <https://uvvm.dk/erhvervsuddannelser/ansvar-og-aktoerer>

UVM (2019). Udskoling. Lokaliseret den 08.02.2019 på: <https://uvvm.dk/folkeskolen/fag-timetal-og-overgange/udskoling>

UVM (2019a). Flere grundskoleelever søger mod en erhvervsuddannelse. Lokaliseret den 08.04.2019 på: <https://uvvm.dk/aktuelt/nyheder/uvvm/2019/mar/190326-flere-grundskoleelever-soeger-mod-en-erhvervsuddannelse>

Vilbli (2018a). Inntaksregler og poengberegning Lokaliseret den 09.11.2018 på: <https://www.vilbli.no/nb/nb/no/inntaksregler-og-poengberegning/a/026992>